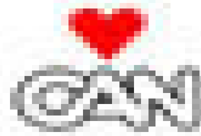
1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

GABRİEL GARCÍA MÁRQUEZ

BENİM HÜZÜNLÜ OROSPULARIM

ROMAN

İSPANYOLCA ASLINDAN ÇEVİREN
İNCİ KUT

Gabriel Garcia Marquez
Benim Hüzünlü Orospularım

Gabriel Garcia Marquez, 1928'de Kolombiya'nın Aracataca kentinde doğdu.

Büyükannesiyle büyükbabasının evinde ve teyzelerinin yanında büyüdü. Başkent Bogota'daki Kolombiya Ulusal Üniversitesinde başladığı hukuk ve gazetecilik öğrenimini yarım bıraktı. 1940'lardan başlayarak uzun yıllar gazetecilik yaptı. Öykü yazmaya 1940'ların sonlarında başladı. Yayınlanan ilk önemli yapıtı, Yaprak Fırtınası'ydı. 1961'de yayınlanan Albaya Mektup Yazan Kimse Yok, ülkesi uğruna savaşarak yaptığı hizmetlerin karşılıksız kaldığını anlayan bir subay eskisinin öyküsüdür. Bunu Hanım Ana'nın Cenaze Töreni (1962) adlı öykü kitabı ve Macondo'daki siyasal baskıları anlatan Kötü Saatte (1962) izledi. Garcia Marquez, en tanınmış romanı Yüzyıllık Yalnızlıktı (1967), Meksika'ya ilk gidişinde yazdı. Yüzyıllık Yalnızlık'taki bir bölümden esinlenerek yazdığı öykülerini İyi Kalpli Erendira (1972) adlı kitapta toplayan yazar daha sonra birbiri ardı sıra Mavi Bir Köpeğin Gözleri (1972) adlı öykü kitabını, askerî diktatörlükleri yeren Başkan Babamızın Sonbaharı'nı (1975), onur uğruna işlenen bir cinayet çerçevesinde gelişen olayların ele alındığı Kırmızı Pazartesiyi (1981), aşkta bağlılığı konu alan Kolera Günlerinde Aşk'ı (1985), Simon Bolivar'ın yaşamının son aylarını konu edinen Labirentindeki General’i (1989) yayınladı. Yazarın Türkiye’de’ de yayınlanan öteki yapıtları arasında Bir Kayıp Denizci, Sevgiden Öte Sürekli Ölüm, Aşk ve Öbür Cinler, Şili'de Gizlice, On İki Gezici Öykü ve Bir Kaçırılma Öykü sayılabilir. Garcia Marquez, 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü.

*

İnci Kut, lise öğrenimini Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. Türkiye’deki İspanyolca öğrenimine katkıda bulunmak amacıyla, bu alanda ilk kez, İspanyol dili ve grameri üzerine çeşitli yöntemler ve değişik boyutlarda sözlükler hazırlayarak yayınladı. 1990 yılından başlayarak edebî çeviri alanına yönelerek başta Miguel Delibes, Gabriel Garcia Marquez, Isabel Ailende, Mario

Vargas Llosa ve Jose Mauro de Vasconcelos olmak üzere önde gelen birçok İspanyol ve Güney Amerikalı yazarın roman ve öykülerini Türkçe'ye kazandırdı.

Hoşa gitmeyecek hiçbir şey yapmamalısın, diye yaşlı Eguçi'yi uyarmıştı handaki kadın. Parmağını uyuyan kadının ağzına sokmamalı ya da ona benzer bir şeye kalkışmamalıydı.

YASUNARİ KAVABATA

Uyuyan Güzeller Evi

1

Doksanıncı yaşımda, kendime bakire bir yeniyetmeyle çılgınca bir aşk gecesi armağan etmek istedim. Aklıma Rosa Cabarcas geldi, hani şu gizli genelevinde eline yeni bir parça düşer düşmez hatırlı müşterilerini haberdar eden kadın. Daha önce ne böyle bir şeye niyetlendiğim olmuştu, ne de onun baştan çıkarıcı müstehcen önerilerine kapıldığım, ama benim ilke sahibi biri olduğuma hiç inanmazdı o. Ahlâk da bir zaman sorunudur, derdi, yüzünde hınzırca bir gülümsemeyle, görürsün bak. Benden biraz daha gençti, ama ondan o kadar uzun yıllardan beri haber almamıştım ki, pekâlâ ölmüş olabilirdi. Oysa telefonu açar açmaz sesini hemen tanıdım ve lâfı döndürüp dolaştırmadan kafamdakini söyleyiverdim:

"Bugün olur."

Kadın içini çekti: "Ah, benim zavallı akıllım, yirmi yıl ortadan kayboluyorsun, sonra da sırf benden imkânsızı istemek için dönüp geliyorsun," dedi. Hemen arkasından da toparlanıp sanatının ehli olduğunu göstererek, birbirinden nefis yarım düzine seçenek sundu bana, ama inkâr edecek değildi ya, hepsi de kullanılmıştı. "Olmaz," diye ısrar ettim, kızoğlankız olmalıydı, hem de hemen o gece için. Telâşlanarak sordu: "Denemek istediğin nedir?" "Hiç," diye karşılık verdim, beni en çok üzen şeye hayıflanarak, neyi yapabileceğimi, neyi yapamayacağımı çok iyi biliyordum. Kadın hiç oralı olmayarak, bilgiçlerin her şeyi bildiklerini sandıklarını, ama aslında her şeyi bilmediklerini söyledi: "Ortalıkta kalan tek bakireler, siz ağustos doğumlu Başak burçlularsınız,"[1] dedi. "Neden bunu benden daha vakitlice istemedin?" "İlham perisi geleceğini önceden haber vermiyor ki," dedim. "Ama dur bekle bakalım," dedi kadın, her zamanki gibi herhangi bir erkekten daha bilgiç edasıyla, piyasayı şöyle adamakıllı bir yoklayabilmek için hiç değilse iki gün beklememi istedi. Ben de ona, büyük bir ciddiyetle, böyle bir işte ve benim yaşımda her saatin bir yıla' bedel olduğunu söyledim. "Öyleyse olmaz," dedi kadın, en küçük bir kuşkuya kapılmadan, "ama ziyanı

yok, böylesi daha heyecanlı, anasını satayım, ben seni bir saate kadar ararım."

Söylememe gerek yok, çünkü fersahlarca uzaktan fark edilen biriyim: Çirkinim, çekingenim, çağdışıyım. Böyle olmak istemediğim için tam tersiymişim gibi davranmışımdır hep. Aslında nasıl olduğumu, sırf vicdanımı rahatlatmak için de olsa, kendi özgür irademle anlatmaya karar verdiğim bugüne kadar da hep öyle olmuştur. Rosa Cabarcas'a açtığım o beklenmedik telefonla başladım anlatmaya, çünkü bugün geriye dönüp baktığımda, ölümlülerin çoğunun ölüp gittikleri bir yaşta yeni bir hayatın başlangıcıydı o telefon.

San Nicolas Parkı'nın güneş alan kaldırımında sömürgecilik döneminden kalma bir evde oturuyorum, hayatımın her gününü kadınsız ve parasız olarak bu evde geçirdim, annemle babam da burada yaşayıp öldüler, yine bu evde, içinde doğduğum aynı yatakta, uzak ve acısız olmasını dilediğim bir gün, tek başıma ölmeye niyetliydim. Babam bu evi XIX. yüzyılın sonlarında bir açık artırmada satın almış, alt katını bir İtalyan şirketine lüks dükkânlar yapması için kiraya vermiş, bu ikinci katını da o İtalyanlardan birinin kızı olan Fiorina de Dios Cargamantos'la, yani annemle mutlu bir yaşam sürmek üzere kendine ayırmış. Dikkat çekici bir Mozart yorumcusu, pek çok dil bilen, Garibaldi hayranı, şehirde o güne kadar görülmedik güzellikte ve yetenekte, bir kızmış annem.

Evin içi, mermer taklidi sütunları, Floransa işi kare kare döşeme taşlarıyla geniş ve ferahtır; dört camlı kapının açıldığı ince uzun balkonunda annem mart gecelerinde İtalyan kuzinleriyle birlikte oturup aşk aryaları söylermiş. Oradan bakıldığında San Nicolas Parkı'yla katedral ve Kristof Kolomb heykeli görünür, daha ötede de ırmak üzerindeki iskelenin ambarları ve yirmi fersah uzaklıktaki Büyük Magdalena Irmağı'nın engin ufku. Evin hoş olmayan tek yanı, güneşin gün boyunca pencereden pencereye dolaşmasıdır, içerinin yakıcı loşluğunda öğle uykusu uyuyabilmek için perdelerin hepsini kapatmak gerekir. Otuz iki yaşımda hayatta tek başıma kaldığımda, annemle babamın yatak odası olan odaya taşındım, oradan kütüphaneye geçen bir kapı açtırdım, hayatımı sürdürebilmek için, bana fazla gelen ne varsa müzayedelerde satmaya başladım,

sonunda kitaplarla rulolu laterna dışında hemen her şey fazla gelmişti.

Kırk yıl boyunca Barış gazetesinde haber şişiriciliği yaptım; kısa dalgayla ya da Mors alfabesiyle yıldızların arasından kaptığımız dünya haberlerini şişirip tamamlayarak yerel dilde yeniden yazmaktan oluşuyordu bu görev. Artık yapılmayan bu saygın işten aldığım emekli aylığımla bugün zar zor geçinip gidiyorum; İspanyol grameri ve Latince hocalığımdan aldığım maaş daha da yetersiz kalıyor, yarım yüzyıldan fazladır hiç ara vermeden yazdığım pazar yazılarımdan hemen hemen hiçbir şey kazanmıyorum, ünlü yorumcular geldiği, zamanlar lütfen yayınladıkları müzik ve tiyatro haberleriyse kesinlikle bir şey getirmiyor. Ömrümde yazı yazmaktan başka bir iş yapmadım, ama bende ne öykücülük eğilimi var, ne de yeteneği, dramatik yazı yazma kurallarından tümden habersizim; şimdi bu işe kalkıştıysam, hayatta pek çok şey okumuş olmamın verdiği zihin açıklığına güvendiğim içindir. Açıkça söylemek gerekirse, hayatta hiçbir becerisi, parlak hiçbir yanı olmayan, soyu tükenmiş biriyim, büyük aşkım üzerine yazdığım bu anılarda elimden geldiğince anlatmaya niyetlendiğim o olaylar yaşanmasaydı, geride kalanlara bırakacak hiçbir şeyim olmazdı.

Doksanıncı doğum günüm, her zamanki gibi sabahın beşinde geldi aklıma. Günlerden cuma olduğu için o günkü tek bağlantım, pazar günleri Barış gazetesinde yayınlanan imzalı yazımı yazmaktı. Gün doğarkenki belirtiler mutlu olmamak için her özelliğe sahipti: Daha sabah karanlığında kemiklerim ağrıyor, kıçım yanıyordu, üç ay süren kuraklığın ardından fırtınayı haber veren gök gürültüleri duyuluyordu. Kahve hazır olurken banyomu yaptım, yanında iki tane manyoka çöreğiyle koca bir fincan balla tatlandırılmış kahve içtim, sonra da evde giydiğim keten tulumu geçirdim üstüme.

O günkü yazımın konusu elbette ki doksan yaşımdı. Yaş konusunu, tavandan damlayarak insanın geriye ne kadar ömrü kaldığını bildiren bir su sızıntısı gibi düşünmemiştim hiç. Çok küçükken duymuştum, bir insan öldüğünde uzamış saçlarının içinde kuluçkaya yatan bitler yastıkların üzerinden korku içinde kaçışıp aileyi rezil ederlermiş. Bu bana öyle bir ibret olmuştu ki, okula gitmek için kafamı kazıtmalarına ses çıkarmamıştım, kalan tek tük telleri de

hâlâ minnettar köpeğin[2] sabunuyla yıkarım. Şimdi düşünüyorum da, demek daha çok küçükken ölüm duygusundan fazla edep duygusunu geliştirmişim.

Doğum günü yazımın geçip giden yıllara alışıldık bir ağıt biçiminde değil, tam tersi olmasını daha aylar öncesinden aklıma koymuştum: Yaşlılığa bir övgü olacaktı bu yazı. Yaşlandığımın bilincine ne zaman vardığımı kendime sormakla başladım işe, sanırım o günden çok kısa bir süre önce olmuştu bu. Kırk iki yaşındayken bir gün sırtımda soluk almamı zorlaştıran bir ağrıyla doktora gitmiştim. Adam bunu hiç önemsemedi: "Sizin yaşınızda bu ağrı doğaldır," dedi.

"Öyleyse," dedim, "doğal olmayan benim yaşım."

Doktor, merhamet yüklü bir ifadeyle gülümsedi. "Görüyorum ki siz bir filozofsunuz," dedi. Yaşımı ilk kez yaşlılıkla ilintili düşünüyordum, ama bunu unutmakta gecikmemiştim. Her Allah'ın günü bedenimde yıllar geçtikçe yeri ve biçimi değişen başka bir ağrıyla uyanmaya artık alışmıştım. Bu ağrı bazen ölümün pençesini andırıyor, ertesi gün uçup gidiyordu. O dönemlerde, yaşlılığın ilk belirtisinin insanın babasına benzemeye başlaması olduğunu duymuştum. Ezeli ve ebedi gençliğe mahkûm edilmiş olsam gerek, diye düşünmüştüm o zaman, çünkü at gibi uzun profilim ne babamın kaba saba Karayipli suratına, ne de annemin soylu Romalı yüzüne benzeyebilirdi. İşin doğrusu, ilk değişiklikler o kadar ağır gerçekleşiyor ki, insan farkına bile varmıyor ve içinden kendisini her zaman olduğu gibi görüyor, oysa başkaları o değişiklikleri dışarıdan fark ediyorlar.

Beşinci onyıla varıp da yaşlılığın ne olduğunu tahmin etmeye başladığımda belleğimdeki ilk boşlukların farkına vardım. Gözlüğümü aranarak evin içinde dört dönüyor, sonunda gözümde olduğunu keşfediyordum, ya da gözümde gözlükle duşa giriyor, bazen de uzak gözlüğümü çıkarmadan üstüne okuma gözlüğümü takıyordum. Günlerden bir gün iki kez kahvaltı ettim, çünkü birincilin unutmuştum; sonra da arkadaşlarımın bir önceki hafta anlattığım aynı öyküyü anlatırken beni uyarmaya cesaret edemediklerinde yaşadıkları telâşı fark etmeyi öğrendim. Artık o zamanlar kafamın içinde biri tanıdığım

yüzlere, biri de her birinin adlarına ait olan iki ayrı liste vardı, ama iş selâm vermeye geldi mi yüzlerle adları örtüştürmeyi beceremiyordum.

Cinsel yaşım beni hiçbir zaman kaygılandırmamıştır, çünkü yapabileceklerim benden çok o kadınlara bağlı olmuştur, onlar da canları istediği zaman bunun nasılını, nedenini pekâlâ bilirler, Bugün, doksana geldiklerinde daha beter olacaklar mı bilmeden bu korkularını doktora danışan seksen yaşındaki delikanlıların haline gülüyorum, ama artık önemi yok, çünkü bunlar hayatta olmanın riskleri. Buna karşılık yaşlı insanların önemli olmayan şeyler konusunda bellek kaybına uğramaları, oysa kendilerini gerçekten ilgilendiren şeyleri pek ender unutmaları da hayatın bir cilvesi. Cicero[3] bunu yazılarında bir çırpıda anlatıvermiştir: Hazinesini nereye gizlediğini unutan ihtiyar hiç yoktur, diye.

Bunlar ve daha bir sürü başka düşüncelerle yazımın ilk taslağını bitirdiğimde, ağustos güneşi parktaki badem ağaçlarının arasından çıkıvermiş, kuraklık yüzünden ırmaktan gelmekte bir hafta gecikmiş olan posta gemisi limandaki kanala düdük çala çala girmişti. İşte doksanıncı yaşım geliyor, diye düşündüm. Nedenini asla bilemeyeceğim, anlamaya da kalkışmayacağım, ama işte bu heyecan verici hatırlamanın büyüsüyle, doğum günümü şehvet dolu bir geceyle kutlamama yardım etsin diye Rosa Cabarcas'a telefon etmeye karar verdim. Yıllardan beri, kendimi klasiklerimi rasgele yeniden okumaya ve özel klasik müzik programlarıma adamış olarak, bedenimle huzura ermiş bir şekilde yaşıyordum, ama o gün duyduğum arzu o kadar zorlayıcıydı ki, sanki Tanrı buyruğuymuş gibi gelmişti bana. O telefon konuşmasından sonra yazı yazmayı artık sürdüremedim. Hamağımı kütüphanede güneşin sabahları vurmadığı bir köşeye astım, bekleyişin huzursuzluğu içinde kalbim sıkışarak yattım.

Elli yaşında veremden ölüp giden, pek çok yeteneklere sahip bir anneyle, geçen yüzyıldaki Bin Gün Savaşı'nı[4] ve daha pek çok iç savaşları sona erdiren Neerlandia Antlaşması'nın imzalandığı günün sabahı dul yatağında ölü bulunan, hata yaptığı asla görülmemiş, kuralcı bir babanın şımartılmış oğluydum. Barış, öngörülmemiş,

öngörülmek de istenmemiş bir biçimde değiştirmişti şehri. İnsanlarının iyi huyları ve ışığının berraklığı nedeniyle hem kendi sakinleri hem de yabancılar için öylesine makbul olan bu şehirde, hafifmeşrep bir sürü kadın, sonradan Abello Yolu, şimdi de Kolomb Bulvarı olan o zamanki Ancha Sokağı'ndaki eski meyhaneleri işi çılgınlığa vardıracak kadar neşelendirmişlerdi.

Ömrümde hiçbir kadınla parasını vermeden yatmamışımdır, meslekten olmayan pek azını da, sonradan çöpe atmak için bile olsa parayı almaları için ya güzellikle ya da zorla razı etmişimdir. Yirmi yaşlarımdayken, adını, yaşını ve yerini yazdığım, ayrıca koşullarıyla stili hakkında kısa bir not da koyduğum, bir liste tutmaya başlamıştım. Elli yaşıma kadar en azından bir kez birlikte olduğum beş yüz on dört kadını bulmuştu liste. Bedenim artık bu kadarına dayanamadığı zaman kayıt tutmaktan vazgeçtim, hesabı kâğıt kalemsiz de sürdürebiliyordum. Kendime göre bir ahlâk anlayışım vardı. Asla ne grup halindeki cümbüşlere katılmış, ne de alenen biriyle birlikte yaşamıştım, ne sırları paylaşmış, ne de bedenin ya da ruhun yaşadığı bir serüveni başkalarına anlatmıştım, çünkü daha gençliğimden beri bu ikisinin de cezasız kalmadığının farkındaydım.

Yıllar boyu sürdürdüğüm tek acayip ilişki şu benim vefakâr Damiana'yla olmuştu. Neredeyse çocuk denecek yaşta, yerli suratlı, güçlü kuvvetli, kaba saba bir kızdı, az ve öz konuşur, yazı yazarken beni rahatsız etmemek için yalınayak dolaşırdı. Hatırlıyorum, koridordaki hamakta uzanmış Retrato de la lozara andaluza'yı[5] okuyordum, onu tesadüfen teknenin başında eğilmiş olarak gördüm, etekliği öyle kısaydı ki, dolgun bacaklarının arkalarını açıkta bırakmıştı. Karşı konulmaz bir şehvete kapılarak eteğini arkadan kaldırıp donunu dizlerine kadar indirdim ve ona arkadan saldırıya geçtim. "Ay, beyefendi," dedi kız, hüzünlü bir iniltiyle, "orası girmek için değil çıkmak için yaratılmış." Güçlü bir titremeyle tüm bedeni sarsıldı, ama hiç kıpırdamadan durdu. Onu aşağılamaktan kendim de aşağılanmış olarak, o zamanlar en pahalı olan kadınların iki katı kadar bir para ödemek istedim kıza, ama tek kuruş bile kabul etmedi, bunun üzerine, hep çamaşır yıkarken ve her seferinde arkadan olmak üzere ayda bir defadan hesaplayarak maaşını artırmak zorunda kaldım.

Bir keresinde bu yatak öykülerinin başıboş hayatımın sefil yanlarını anlatacak bir kitap için iyi bir malzeme olacağı gelmişti aklıma, kitabın adı da gökten inivermişti sanki: Benim Hüzünlü Orospularım. Buna karşılık sosyal yaşantımın ilginç hiçbir yanı yoktu: Öksüz ve yetimdim, hiçbir geleceği olmayan bir bekârdım, Cartagena de Indias'taki Şiirsel Deyişler Yarışması'nda dört kez finale kalmış sıradan bir gazeteciydim; benzersiz çirkinliğim nedeniyle de karikatürcülerin gözdesiydim. Yani, daha annemin beni on dokuz yaşımdayken elimden tutup da, İspanyolca ve söz sanatı dersinde yazdığım okul yaşantısıyla ilgili bir yazımı acaba basarlar mı diye Barış gazetesine götürdüğü akşamdan kötü başlamış yitik bir hayattı benimki. Yazı işleri müdürünün umut dolu bir önsözüyle birlikte o pazar basılmıştı yazım. Aradan yıllar geçtikten sonra, o basımın ve ondan sonraki yedi yazının parasını annemin ödediğini öğrendiğimde utanmak için artık çok geçti, çünkü haftalık sütunum artık kendi kanatlarıyla uçuyordu, üstelik haber şişiricisi ve müzik eleştirmeni olmuştum.

Liseyi bitirip pekiyi dereceyle olgunluk diplomamı aldıktan sonra, aynı zamanda üç ayrı devlet okulunda İspanyolca ve Latince dersleri vermeye başladım. Mesleki eğitimi ya da doğuştan eğitimcilik yeteneği olmayan kötü bir öğretmendim, ana babalarının despotluğundan kurtulmanın en kolay yolu olarak okula giden o zavallı çocuklara karşı da içimde hiçbir acıma duygusu beslemiyordum. Onlar için yapabildiğim tek şey, benden akıllarında hiç değilse en sevdiğim şiir kalsın diye, onları tahta cetvelimin terörü altında tutmak olmuştu: Bunlar, Fabio, ne acıdır, şu gördüklerin şimdi, şu ıssız tarlalar, şu hüzünlü tepe, bir zamanlar o ünlü Italica kentiydi.[6] Ancak yaşlandığımda bir rastlantı sonucu öğrendim öğrencilerimin arkamdan bana ne ad taktıklarını: Profesör Hüzünlü Tepe.

Hayatın bana verdiklerinin hepsi buydu, ondan daha fazlasını koparmak için de hiçbir şey yapmamıştım. Ancak iki ders arasında öğle yemeği yiyebiliyor, akşam saat altıda yıldızlar arasından sinyalleri kapmak üzere gazete yazıhanesine gidiyordum. Gece saat on birde o günkü baskı tamamlandığında başlıyordu benim gerçek yaşantım. Haftada iki ya da üç kez genelevler mahallesinde

yatıyordum, yanımda bana eşlik eden o kadar çok çeşit kadın oluyordu ki, iki kez yılın müşterisi olarak ödüllendirilmiştim. Yakınlardaki Roma Kahvesi'nde yediğim akşam yemeğinden sonra rasgele herhangi bir genelev seçiyor, arka avludaki kapıdan gizlice içeri giriyordum. Bunu sırf keyif olsun diye yapıyordum, ama sonunda, aradaki karton bölmelerden herkesin duyacağını akıllarına bile getirmeden devlet sırlarını bir gecelik sevgililerine anlatan büyük politikacıların ağızlarında bakla ıslanmaması sayesinde, oraya sık sık gidişlerim işimin bir parçası olup çıkmıştı. Müzmin bekârlığımın, geceleri Cürüm Sokağı'ndaki öksüz çocuklarla doyuma ulaştırılan oğlancılığa bağlandığını da, ne yalan söyleyeyim bu yoldan öğrenmiştim. Şansım varmış ki bunu unuttum gitti, daha başka geçerli nedenlerin yanı sıra, bunu unutmamın bir nedeni de, hakkımda söylenen iyi şeyleri de duymuş olmamdı; bunları doğru olarak değerlendiriyordum.

Yakın arkadaşlarım hiç olmadı, dostluğa yaklaşan pek azı da New York'ta bulunuyor. Yani öldüler, çünkü geçmiş yaşamlarının gerçeklerini içlerine sindiremeyen günahkâr ruhların oraya gittiklerini tahmin ediyorum. Emekli olduğumdan beri, cuma akşamları yazılarımı gazeteye götürmek ya da Güzel Sanatlar'daki konserler, kurucu üyesi olduğum Sanat Merkezi'ndeki resim sergileri, Halk Eğitim Derneği'nde yurttaşlık konularında şu ya da bu konferans, ya da Apollo Tiyatrosu'nda aktris Eabregas sezonu gibi belli bir öneme sahip bazı işler dışında yapacak çok az işim var. Gençliğimde açık hava sinemalarına giderdim, oralarda ansızın ay tutulmasına tanık olabileceğimiz gibi, beklenmedik bir sağanak nedeniyle iki taraflı zatürreeye de yakalanabilirdik. Ama filmlerden çok daha fazla ilgimi çeken, bir giriş parasına ya da bedavadan ya da krediyle sevişen gece kuşlarıydı. Aslında sinema benim tarzım değildir. Hele Shirley Temple'a utanç verici bir biçimde tapınılması bardağı taşıran son damla olmuştur.

Hayatta yolculuk olarak bütün yaptığım, otuz yaşımdan önce Cartagena de Indias'taki Şiirsel Deyişler Yarışması için çıktığım dört gezi olmuştur. Bir keresinde de berbat bir gecede, Sacramento Montiel tarafından Santa Marta'daki genelevinin açılışına davetli olarak, motorlu bir sandalla oraya gitmiştim. Ev hayatıma gelince; az

yemek yerim, kolay zevklerim vardır. Damiana yaşlanınca artık evde yemek pişirmez oldu, o zamandan beri de düzenli olarak yediğim tek yemek, gazete kapandıktan sonra Roma Kahvesi'ndeki patatesli omletler olmuştur.

İşte böylece doksanıncı yaş günümün arifesinde öğle yemeksiz kalmış, Rosa Cabarcas'tan haber bekleyeceğim derken dikkatimi okuduğum kitaba da verememiştim. Saat ikideki öğle sıcağında ağustosböcekleri car car ötüyordu, güneşin açık duran pencerelerde dolaşması yüzünden hamağımın yerini üç kez değiştirmek zorunda kalmıştım. Doğum günüm bana hep yılın en sıcak günlerine rastlıyormuş gibi gelir, bu sıcağa dayanmayı da öğrenmişimdir, ama o günkü keyfim buna hiç de uygun değildi. Saat dört olunca Johann Sebastian Bach'ın çello için altı süitini en son Pablo Casals versiyonundan dinleyerek sakinleşmeye çalıştım. O süitleri tüm müzik âleminin en bilgece yazılmış eserleri olarak kabul ederim, ama her zamanki gibi beni yatıştırmak yerine daha da beter bir neşesizliğe boğdu. Süitlerin bana biraz ağır gelen ikincisinde uyuyakalmışım.

Rüyamda çellonun sızlanıp durmasını çekip giden hüzünlü bir geminin sesiyle karıştırdım. Neredeyse aynı anda telefonun sesi uyandırdı beni ve Rosa Cabarcas’ın paslı sesiyle gerçek hayata geri döndüm. "Sende eşek şansı varmış," dedi bana. "İstediğinden âlâ bir piliç buldum, ama bir sakıncası var: Olsa olsa on dört yaşlarında." "Çocuk bezi değiştirmeye aldırmam," dedim şakadan, gerekçesini anlayamayarak. "Senin için bir sakıncası yok," dedi, "ama üç yıllık hapis cezamın karşılığını kim ödeyecek bana?"

Hiç kimse ödeyecek değildi, ama elbette kendisi hiç ödemeyecekti. Rosa Cabarcas, mallarını, dükkânında piyasaya sürdüğü küçük yaştakiler arasından seçerdi hep; onları mesleğe adım attırarak, Kara Eufemia'nın tarihî genelevinden emekli olan orospuların en berbat yaşamlarını sürmeye başlayana kadar sıkıp sularını çıkarırdı. Asla ceza ödemezdi, çünkü evinin avlusu, validen tutun da belediyedeki en küçük şarlatana varana kadar tüm yerel yöneticilerin cennetiydi; ev sahibesinin canının istediği gibi suç işlemeye gücünün yetmeyeceği düşünülemezdi. Bu yüzden de son dakikada gösterdiği bu titizlik, yaptığı lütuflardan avantaj sağlamak

için olsa gerekti, yani cezayı ne kadar hak ediyorsa ücreti de o kadar yüksek oluyordu. Sorun, hizmetlerinin karşılığında iki pesoluk bir artışla giderildi ve yanımda peşin ödenmek üzere nakit olarak beş pesoyla birlikte o gece saat onda onun evinde olmam kararlaştırıldı. Bir dakika bile önce olmamalıydı, çünkü kızın küçük kardeşlerini doyurup uyutması, romatizmadan yürüyemeyen anasını da yatırması gerekiyordu.

Akşama daha dört saat vardı. Saatler geçip gittikçe kalbim soluk almamı engelleyen ekşi bir köpükle doluyordu. Giyim kuşam işleriyle uğraşarak vakit geçirmeye boşu boşuna çabaladım. Tabii hiçbir yenilik yoktu bende, Damiana bile piskoposlar gibi alışıldık yöntemlerle giyindiğimi söyler hep. Berber usturasıyla tıraş oldum, duş almak için borularda güneşten adamakıllı ısınmış suyun ılınmasını beklemek zorunda kaldım, havluyla kurulanma çabası bile yeniden terlememe neden olmuştu. Akşam yaşayacağım maceraya uygun tarzda giyindim: beyaz ketenden takım elbise, yakası kolayla kaskatı ütülenmiş mavi çizgili gömlek, Çin ipeğinden kravat, saf çinko oksitiyle gıcır gıcır parlatılmış botlar, kösteği yaka deliğine tutturulmuş saniyeli altın cep saati. En sonunda da boyumun neredeyse bir karış kısaldığı anlaşılmasın diye pantolonumun paçalarını içine kıvırdım.

Böyle bir evde oturduğuma göre o kadar yoksul olduğum kimsenin aklının ucundan geçmediğinden adım cimriye çıkmıştı, ama doğrusunu isterseniz öyle bir gece benim olanaklarımın çok üstündeydi. Yatağın altına ittiğim tasarruf sandığımdan oda kirası için iki, genelev sahibesi için dört, kız için üç, akşam yemeğim ve daha başka ufak tefek harcamalarım için de yedek beş peso çıkardım. Yani gazetenin pazar yazılarım için bana bir ayda ödediği on dört pesoyu. Parayı kuşağımın arasındaki gizli bir cebe sakladım ve Lanman & Kemp-Barclay & Co. firmasının Florida Kolonyası'nı püskürteçle üstüme başıma sıktım. İşte o sırada paniğe kapıldığımı hissettim ve saatin sekizi vurmaya başladığı ilk çan sesiyle, korkudan terler dökerek, karanlık merdivenden el yordamıyla aşağı indim, yaş günümün arife gecesinde pırıl pırıl açık havaya çıktım.

Hava serinlemişti. Gruplar halinde sap erkekler, Kolomb Bulvarı'nda, kaldırımın ortasına dikine park etmiş taksilerin arasında,

bağıra çağıra futbol tartışması yapıyorlardı. Bakır nefeslilerden oluşmuş bir bando, çiçekler açmış ağaçlıklı bir yolda gevşek bir vals çalıyordu. Noter Sokağı'nda ağırbaşlı müşterileri tavlayan meteliksiz küçük orospulardan biri her zamanki gibi sigara istedi benden, ben de her zamanki yanıtı verdim ona: "Sigarayı bırakalı bugün tam otuz üç yıl, iki ay, on yedi gün oluyor." Altın Tel'in önünden geçerken ışıklı vitrinde kendime baktım, hissettiğim gibi değil, daha yaşlı, daha kötü giyimli gördüm kendimi.

Saat ondan az önce bir taksiye yanaşarak şoföre, aslında nereye gittiğim anlaşılmasın diye, beni Büyük Kabristan'a götürmesini söyledim. Aynadan eğlenerek baktı bana, sonra da şöyle dedi: "Aman beni öyle korkutmayın, beybaba, keşke Tanrı bana da sizinki gibi uzun ömür verse." Mezarlığın önünde arabadan ikimiz birlikte indik, çünkü adamın bozuk parası yoktu, gece geç vakte kalan ayyaşların ölmüşlerine ağladıkları külüstür bir bar olan Kabir'de para bozdurmamız gerekti. Hesabı görünce şoför ciddi ciddi şöyle dedi bana: "Dikkat edin, efendim, Rosa Cabarcas'ın evi artık eskisinin gölgesi bile olamaz." Kolomb Bulvarı'ndaki şoförler için yeryüzünde hiçbir sır olamayacağına herkes gibi ben de ikna olarak, ona teşekkür etmekten başka bir şey yapamadım.

Benim zamanımdakiyle hiç ilgisi olmayan yoksul bir mahallenin içlerine doğru sokuldum. Kapıları açık duran, duvarları rendelenmemiş ahşaptan, çatıları palmiye yapraklarından yapılmış, avluları çakıl taşlarıyla kaplı evlerin bulunduğu, sıcak kumlarla örtülü aynı geniş sokaklardı. Ama insanları eski huzurlarını kaybetmişlerdi. Evlerin çoğunda cuma cümbüşü vardı, davul zurna sesleri insanın içinde yankılanıyordu. Herkes canının en çok çektiği eğlenceye elli sente girebilir, kaldırımlarda bedavadan dans etmek için isterse dışarıda da kalabilirdi. Keten giysimin içinde iki dirhem bir çekirdek, sanki yer yarılıp da içine geçsem kaygısıyla yürüyordum, ama hiç kimse dikkat etmedi bana, çevredeki evlerden birinin kapısında oturmuş uyuklayan sıska bir melezin dışında.

"Uğurlar ola, doktor," diye bağırdı tüm içtenliğiyle, "mutlu düzüşmeler!"

Ona teşekkür etmekten başka ne yapabilirdim? Son yokuşa varana kadar soluğum yerine gelsin diye üç kez durmak zorunda

kaldım. Oradan baktığımda ufukta yükselmekte olan koskoca bakır rengi mehtabı görüyordum; bağırsaklarımda hiç beklenmedik bir sıkışmayla başıma geleceklerden korktum, ama az sonra geçti. Sokağın sonunda, mahallenin meyve ağaçlarından bir koruya dönüştüğü yerde, Rosa Cabarcas'ın dükkânına girdim.

Aynı yer değildi sanki. Rosa Cabarcas her zaman en göze batmayan, bu yüzden de en çok tanınan mama olmuştu. Bu çam yarması gibi kadını, bir keresinde hem iriyarılığı yüzünden, hem de müşterilerin mumlarını söndürmekteki becerisi nedeniyle itfaiyeci çavuşu diye ilan etmek istemiştik. Ama yılların yalnızlığıyla bedeni küçülmüş, teni porsumuş, sesi de öyle şaşılacak şekilde incelmişti ki, yaşlı bir kız çocuğunu andırıyordu. Eskiden kalan tek şeyi kusursuz dişleriydi, içlerinden birini vaktiyle süs merakından altın kaplatmıştı. Elli yıl birlikte yaşadıktan sonra ölen kocası için tepeden tırnağa koyu yas giysilerine bürünmüştü, insafsız işlerinde kendisine yardım eden tek oğlunun ölümüyle üstüne bir de siyah bir tür bone eklemişti. Canlı olan tek yanı duru ve acımasız gözleriydi, zaten onlardan anlamıştım mizacının değişmediğini.

Dükkânın tavanında ölü gözü gibi yanan bir spot vardı, dolapların içindeyse satılacak neredeyse hiçbir mal görünmüyordu; herkesin bildiği, ama bilmezden geldiği kör parmağım gözüne, bir işyeri için paravan görevi bile yapacak hali yoktu. Ayaklarımın ucuna basarak içeri girdiğimde Rosa Cabarcas bir müşterisini savmakla meşguldü. Beni gerçekten tanımadı mı, yoksa façayı bozmamak için mi öyle göründü bilemiyorum. İşini bitirene kadar bekleme yerindeki bankta oturdum, onu belleğimde bir zamanlar olduğu gibi canlandırmaya çalıştım. İkimiz de sapasağlam olduğumuz zamanlarda, beni kaç kez korkunç durumlardan kurtaran yine o olmuştu. Herhalde düşüncelerimi okudu, çünkü bana doğru dönerek insanı telâşlandıracak bir dikkatle inceledi beni. "Hiç değişmemişsin," diye içini çekti, hüzünle. Ben de onu pohpohlamak istedim: "Sen değişmişsin, ama iyiye gitmişsin." "Ciddi söylüyorum," dedi, "hattâ o ölü at suratın bile canlanmış." "Yemliğimi değiştirdiğimden olsa gerek," dedim, hınzırca. Kadın canlandı. "Hatırladığım kadarıyla haşmetli bir babafingon vardı," dedi. "Neler yapıyor?" Kendimi kıl payı kurtardım: "Görüşmediğimizden beri değişen tek şey, ara sıra

kıçımın yanması." Tanıyı hemen yapıştırdı: "Kullanılmamaktandır." "Yalnızca Tanrı'nın yarattığı şey için kullanıyorum," dedim, ama uzun zamandan beri yandığı doğruydu, hep de mehtaplı gecelerde. Rosa, dikiş kutusunun içini karıştırarak, öküzgözü merhemi gibi kokan yeşil renkli küçük bir pomat kutusunu çıkarıp kapağını açtı. "Kıza söylersin, parmacığıyla sana sürüversin," diyerek işaretparmağını edepsiz bir anlatım gücüyle oynattı. Köylü merhemlerinden medet ummadan Tanrı'ya şükür hâlâ kendimi savunabilecek durumda olduğumu söyledim. Beni alaya aldı: "Aman, üstadım, hayatımı bağışlayın." Ben de öyle yaptım.

Dediğine göre kız saat ondan beri odadaydı; güzeldi, temizdi, iyi gelişmişti, ama korkudan ölüyordu, çünkü Gayralı bir balyacıya kaçan bir kız arkadaşı iki saat içinde kan kaybından ölmüştü. "Ama tabii canım," diye kabullendi Rosa, "bunda anlaşılmayacak bir şey yok, çünkü Gayralılar katırları bağırtmakla nam salmışlardır." Sonra da sözünü sürdürdü: "Zavallıcık, bütün bunlar yetmiyormuş gibi üstelik bütün gün bir fabrikada çalışıp düğme dikmekle uğraşıyor." Bu bana pek zor bir iş gibi görünmemişti. "Erkekler öyle sanırlar," diye karşılık verdi, "ama taş kırmaktan beterdir." Ayrıca kıza içine kediotu katılmış bromür içirdiğini de itiraf etti, şimdi uyuyordu. Bu merhamet gösterisinin fiyatı artırmak için bir numara olduğunu sandım, ama "Hayır," dedi Rosa, "sözüm sözdür." Kurallar kesindi: Her bir hizmetin bedeli peşin ve nakit olarak ayrı ayrı ödeniyordu. Öyle de oldu.

Avluyu geçmek için peşine takıldım, teninin kuruyup solduğunu, birinci kalite pamuklu çoraplarının içindeki şişmiş bacaklarıyla ne kadar zahmetle yürüdüğünü görünce ona acıdım. Dolunay gökkubbenin ortasına varmak üzereydi, dünya yeşil bir suyun içine gömülmüş gibi görünüyordu. Dükkânın yakınında yerel yönetimin düzenlediği eğlenceler için kullanılan palmiye yapraklarından bir çardak vardı, altında bir sürü deri tabure ve kancalara asılmış hamaklar duruyordu. Meyve ağaçları korusunun başladığı arka avluda, pencerelerine sivrisineklere karşı keten bezi geçirilmiş, duvarları badanasız kerpiçten, altı tane yatak odasının bulunduğu bir galeri vardı. Dolu olan tek oda yarı aydınlıktı, zenci Tona radyoda acıklı bir aşk şarkısı söylüyordu. Rosa Cabarcas

havayı içine çekti: "Bolero hayattır," dedi. Ben de aynı fikirdeydim, ama bunu bugüne kadar yazmaya cesaret edememişimdir. Kadın kapıyı itti, içeri girip kısa bir süre sonra yeniden dışarı çıktı. "Kızcağız hâlâ uyuyor," dedi. "Bedeninin ihtiyacı olduğu sürece dinlenmeye bırakırsan iyi edersin, senin gecen onunkinden daha uzun." Aklım karışmıştı: "Sence ne yapmalıyım?" diye sordum. "Sen bilirsin," dedi, yersiz bir sükûnetle, "sana boşuna 'bilgiç' dememişler." Sonra gerisin geriye dönerek beni korkumla baş başa bıraktı.

Kaçmanın yolu yoktu. Kalbim yerinden fırlayacakmış gibi atarak girdim odaya, kızı o koskoca kiralık yatağın içinde anadan doğma çıplak ve korumasız bir halde uyurken gördüm. Yüzü kapıya dönük olarak yan yatmış, tavandan vuran hiçbir ayrıntıyı affetmeyecek kadar yoğun ışıkla aydınlanmıştı. Yatağın kenarına oturup beş duyumla büyülenmiş gibi onu seyretmeye koyuldum. Teni esmerdi, ılıktı. Onu öyle bir temizlik ve güzellik rejimine sokmuşlardı ki, karnının alt kısmında henüz çıkmaya başlayan tüylerini bile unutmamışlardı. Saçlarını kıvırmışlar, el ve ayak tırnaklarına doğal renkli oje sürmüşlerdi, ama şeker posası rengindeki teni kupkuru ve bakımsız görünüyordu. Yeni çıkmış göğüsleri henüz erkek çocuklarınkilere benziyordu, ama patlamaya hazır gizli bir enerji taşıyordu sanki. Vücudunun en güzel yeri, el parmakları gibi upuzun ve duyarlı parmaklarıyla sanki yumuşacık adımlarla yürümek için yaratılmışa benzeyen ince uzun ayaklarıydı. Vantilatöre rağmen fosforlu gibi parlayan bir terle sırılsıklamdı, gece ilerledikçe sıcaklık yine dayanılmaz oluyordu. Yanaklarına iki allık lekesi kondurularak acemice boyanmış yüzünün, kalın bir pirinç pudrası tabakası altında, takma kirpikleri, sanki isle karartılmış kaslarıyla gözkapakları ve çikolata renkli bir boyayla kalınlaştırılmış dudakları olmadan nasıl görüneceğini hayal etmek imkânsızdı. Ama ne giyim ne de kozmetikler gizleyebilirdi karakterini: kibirle havaya kalkmış bir burun, çatık kaşlar, dolgun dudaklar. Körpe bir güreş boğası, diye düşündüm.

Saat on birde her zamanki işlerimi görmek için banyoya gittim; kızın yoksul giysileri bir sandalyenin üzerinde sanki zenginmiş gibi özenle katlanmış duruyordu: kelebek desenli etamin bir giysi, sarı renkli bezden bir don, agave elyafından sandaletler. Giysilerin

üzerinde ucuz bir bilezikle ucunda Meryem madalyonu bulunan çok ince bir zincir duruyordu. Lavabonun üzerindeki rafta da, içinde bir ruj, bir allık kutusu, bir anahtar, biraz da bozuk para bulunan bir el çantası vardı. Hepsi de o kadar ucuz şeylerdi ve kullanmaktan o kadar eskimişlerdi ki, onun kadar yoksul başka birini düşünemiyordum.

Soyundum, gömleğin ipekli kumaşı ve ketenin ütüsü bozulmasın diye giysilerimi elimden geldiğince düzgün bir biçimde askıya astım. Klozetin kenarları ıslanmasın diye Fiorina de Dios'un bana ta çocukken öğrettiği gibi oturarak ve, tevazu bir yana, hâlâ yapabildiğim şekilde tıpkı vahşi bir tay gibi hemencecik ve kesintisiz işedim. Dışarı çıkmadan önce lavabonun aynasında kendime baktım. Karşıdan bana bakan at, ölü değil cansızdı; papalar gibi kat kat gıdısı vardı, gözkapakları şişmiş, bir zamanlar müzisyen yelesine benzeyen saçları seyrelmişti.

"Bok," dedim ona, "beni sevmiyorsan ben ne yapabilirim ki?"

Kızı uyandırmamaya çalışarak çırılçıplak oturdum yatağın içine, gözlerim o kırmızı ışığın aldatıcılığına alışmıştı, onu karış karış incelemeye koyuldum. İşaretparmağımın ucunu sırılsıklam ensesi boyunca kaydırdım, bütün vücudu arp üzerinde bir akort çekilmiş gibi ta içinden ürperdi, homurdanarak bana doğru döndü ve ekşi soluğuyla sarmaladı beni. Başparmağım ve işaretparmağımla burnunu sıktım, silkinerek kafasını çevirdi, uykusundan uyanmadan sırtını döndü bana. Beklenmedik bir arzuya kapılarak bacaklarını dizimle ayırmaya yeltendim. İlk iki girişimimde gergin butlarıyla karşı koydu bana. Kulağının içine bir türkü söyledim: "Delgadina'nın döşeği meleklerle çevrili."[7] Biraz gevşedi. Sıcak bir akıntı damarlarımdan yukarı çıktı ve içimdeki emekliye ayrılmış ağırkanlı hayvan uzun uykusundan uyandı.

"Delgadina, ruhum benim," diye yalvardım ona, özlemle. "Delgadina." Kız sıkıntılı bir homurtuyla bacaklarımdan kurtuldu, bana sırtını dönerek kabuğunun içindeki bir salyangoz gibi kıvrıldı. İçine kediotu katılmış o içecek benim için de, onun için de pek etkili olsa gerekti, çünkü hiçbir şey olmadı, ne ona, ne de bana. Ama umurumda değildi. Onu uyandırmanın ne yararı var ki, diye sordum

kendi kendime, böylesine aşağılanmış ve hüzünlü, bir kefal gibi soğuk hissederken kendimi.

O sırada son derece net ve önüne geçilmez bir biçimde gecenin on ikisini çaldı saat ve 29 Ağustos'un ilk saatleri başladı, Vaftizci Yahya'nın şehit edildiği gündü o gün. Sokakta biri bağıra bağıra ağlıyor, kimse oralı olmuyordu. Belki ihtiyacı vardır diye onun için dua ettim, gördüğüm iyilikler için şükran olsun diye kendim için de dua ettim: "Kimse aldatmasın kendini, sakın, sanmasın ki daha uzun sürecek beklediği hayat, daha önce gördüklerinden."[8] Kız uykusunda mırıldandı, onun için de dua ettim: "Çünkü hepsi aynı hızla geçip gidecek." Sonra uyumak için radyoyu da, ışığı da kapattım.

Sabahın erken saatinde nerede olduğumu hatırlayamayarak uyandım. Kız, sırtı bana dönük olarak cenin gibi kıvrılmış uyuyordu hâlâ. Onun karanlıkta kalktığını ve banyoda sifonun sesini duymuşum gibi belirsiz bir duyguya kapılmıştım, ama rüya da olabilirdi. Bu benim için yepyeni bir şeydi. Kadınları baştan çıkarma hünerlerinden haberim yoktu benim, bir gecelik sevgililerimi ben hep hoşluklarından çok ücretleri için seçmiştim, çoğunlukla yarı giyimli olarak ve her defasında birbirimizi olduğumuzdan daha iyi hayal edebilmek için karanlıkta yatarak, sevgisiz sevişirdik. O gece, uyuyan bir kadının vücudunu, arzunun zorlamalarına kapılmadan ya da edep duygusunun engellerine takılmadan seyretmenin inanılmaz zevkini keşfetmiştim.

Saat beşte kalktım, tedirgindim, çünkü pazar yazımın saat on ikiden önce yazı işlerinde olması gerekiyordu. Her zaman dakik olan defihacet ihtiyacımı yine mehtaplı gecelerdeki yanmalarla giderdim, sifonun zincirini çekip bıraktığımda geçmişten gelen kırgınlıklarımın çirkef çukuruna gittiğini hissettim. Giyinip yatak odasına terütaze geri döndüğümde kız, kolları haç gibi iki yana açık ve bekâretinin efendisi olarak, yatağın bir yanından öbür yanına sırtüstü yatmış, şafak vaktinin uzlaştırıcı ışığında uyuyordu. Tanrı seni korusun, dedim ona. Kalan tüm parayı, onunkini de benimkini de yastığın üzerine koydum ve alnına kondurduğum bir öpücükle sonsuza dek vedalaştım onunla. Evin içi, şafak vakti her genelevin olduğu gibi, cennete en yakın yerdi. Kimseyle karşılaşmamak için meyve bahçesi tarafındaki

büyük kapıdan çıktım. Sokaktaki yakıcı güneşin altında doksan yaşımın ağırlığını duyumsamaya başladım ve ölene kadar geçmesi gereken dakikaları dakika dakika saymaya koyuldum.

2

Bu anıları, annemle babamın, tahta kurtlarının sabırlı çalışmaları yüzünden rafları yıkılmak üzere olan kütüphanesinden geriye ne kadarcık kaldıysa orada yazıyorum. Aslına bakarsanız, türlü türlü sözlüklerim, Don Benito Perez Galdös'un Episodios Nacionales'inin[9] ilk iki dizisi ve annemin veremden bozulan huylarını anlamayı bana öğreten Büyülü Dağ,[10] bu dünyada yapmam gereken daha ne kaldıysa hepsini tamamlamam için bana yeterdi.

Öteki mobilyaların ve benim kendi halimin tersine, üzerinde yazı yazdığım bu koca yazıhane, zaman geçtikçe sanki daha sağlıklıymış gibi görünüyor; çünkü gemi marangozu olan büyükbabam soylu ağaçların tahtasından yapmış onu. Yazacak hiçbir şeyim olmasa da, bana onca aşklar kaybettirmiş olan o yararsız titizliğimle her sabah kütüphaneyi elden geçiririm. Yardakçım olan kitaplarım elimin altındadır: Kraliyet Akademisi'nin Primer Diccionario Ilustrado'sunun[11] 1903 tarihli iki cildi, Don Sebastian de Covarrubias'ın Tesoro de la Lengua Castellana o Espanola[12] adlı büyük sözlüğü, sözcüklerin anlamları konusunda herhangi bir kuşkuya kapılırsam diye Don Andres Bello'nun dilbilgisi kitabı, Don Julio Casares'in özellikle karşıt anlamlı ve eşanlamlı sözcükleri için gerekli olan, yeniliklerle dolu Diccionario idelogico'su,[13] Nicola Zingarelli'nin daha beşikteyken öğrendiğim annemin dilinde yararlandığım Vocabolario della Lingua Italiana'sı, ve bu iki dilin anası olduğundan anadilim olarak kabul ettiğim Latince sözlük.

Yazı masamın solunda, pazar yazım için her zaman beş tabaka elyaflı dosya kâğıdı bulundururum, bir de içine modern kurutma kâğıdına yeğlediğim rıhı koyduğum boynuz mahfazayı. Sağ tarafta, mürekkep hokkasıyla hafif tahtadan yapılma altın uçlu kalem sapım durur, çünkü son nefesine kadar noterlik ve yeminli mali müşavirlik yapan kocasının resmî hattatlığına özenmeyeyim diye Fiorina de Dios'un bana öğrettiği romantik el yazımla yazarım hâlâ. Bizim gazetede, metni linotip dizgisine göre daha iyi

hesaplayabilmek ve montajı daha düzgün yapabilmek için yazılarımızı yazı makinesiyle yazmamız emredildi epey oluyor, ama ben bu kötü alışkanlığı hiçbir zaman edinmedim.

En kıdemli memur olmanın değeri bilinmez ayrıcalığı sayesinde, elle yazmayı ve zahmetli bir tavuk gagalamasıyla makinede temize çekmeyi sürdürdüm. Artık emekli olduğum ama yenilgiye uğramadığım bugün, kimse beni rahatsız etmesin diye telefonumu açık bırakarak, tepemde durup yazdıklarımı omzumun üzerinden gözetleyen sansürcü de olmadan, yazılarımı evde yazmanın kutsal ayrıcalığına sahibim.

Hayatımda ne köpekler var, ne kuşlar, ne de sadık Damiana'nın dışında hizmetkârlar. En akla gelmedik sıkıntılardan beni kurtarmış olan Damiana, gözü görmez, kafası işlemez haliyle, yapılacak ne varsa yapmak için hâlâ haftada bir kez gelir. Annem ölüm döşeğindeyken, beyaz tenli bir kızla genç yaşımda evlenmemi, en azından üç çocuğumuz olmasını, içlerinden birinin de kendisinin ve büyükannesinin adını taşıyacak bir kız çocuğu olmasını vasiyet etmişti bana. Onun bu isteğini hiç aklımdan çıkarmadım, ama gençlik hakkında o kadar esnek bir düşünceye sahiptim ki, hiçbir zaman çok geç olmuş gibi gelmemişti bana. Ta ki günün birinde sıcak bir öğle vakti, Palomares de Castro’ların Pradomar'daki evlerinde kapıyı şaşırıp kızlarının en küçüğü olan Ximena Ortiz'i bitişikteki yatak odasında öğle uykusuna yatmış olarak yakalayana kadar. Sırtı kapıya dönük olarak yatıyordu, dönüp omzunun üzerinden bana öyle seri bir hareketle bakıverdi ki, kaçmaya fırsat bırakmadı. "Ay, affedersiniz," diyebildim yüreğim ağzıma gelerek. Kız gülümsedi, uzanıp yatıvermiş bir ceylan gibi kapıya doğru döndü, tüm bedeniyle kendini gösterdi bana. Odanın içi onun mahremiyetiyle ağız ağıza doluydu sanki, ama çırılçıplak da sayılmazdı, çünkü tıpkı Manet'nin Olympia'sı gibi kulağında turuncu yapraklı zehirleyici bir çiçek vardı, ayrıca sağ bileğinde altın bir halka bilezik, boynunda da ufak incilerden bir gerdanlık taşıyordu. Ömrümün geri kalanında bunun kadar aklımı başımdan alacak bir şey görebileceğimi hayal bile edemezdim, haklı çıktığımı bugün doğrulayabilirim.

Beceriksizliğimden utanarak, onu unutma azmiyle, bir vuruşta kapadım kapıyı. Ama Ximena Ortiz kendisini unutmamı engelliyordu.

Ortak dostlarımızla bana mesajlar, kışkırtıcı notlar, kaba tehditler yolluyordu, bir yandan da karşılıklı tek söz etmemiş olduğumuz halde, birbirimize deli gibi âşık olduğumuz söylentileri ortalığa yayılıyordu. Karşı koymak imkânsızdı. Yabankedisi gibi gözleri, giyimli de giyimsiz de aynı derecede kışkırtıcı bir vücudu, kadınsı kokusuyla beni öfkeden yastığıma kapanıp ağlatan altın sarısı, gür, karmakarışık saçları vardı. Sonunda bunun asla bir aşka dönüşemeyeceğini biliyordum, ama üzerimdeki, o şeytani cazibesi öyle yakıcıydı ki, yoluma çıkan ne kadar yeşil gözlü yosma varsa hepsiyle rahatlamaya çalışıyordum. Onun aklımdan çıkmayan saplantısının ateşini Pradomar'daki yatakta söndürmeyi hiçbir zaman başaramadım, bu yüzden de resmen evlenme teklif edip karşılıklı yüzük takarak ve Hamsin Yortusu'ndan önce görkemli bir düğün yapma sözüyle silâhlarımı ona teslim ettim.

Bu haber genelevler mahallesinde sosyete kulüplerindekinden çok daha büyük bir gürültüyle patlamıştı. Önceleri alayla karşılanmış, ama sonra bu evliliği kutsal olmaktan çok gülünç bir olay olarak gören kulüp üyelerinin belli ölçüdeki muhalefetine dönüşmüştü. Nişanlılık dönemimde, sözlümün evinin Amazon orkideleriyle eğreltiotları asılı olan terasında, Hıristiyan ahlâkının tüm gerekleri yerine getiriliyordu. Akşam saat yedide, baştan aşağı beyaz ketenler giymiş olarak, elimde el işi boncuklar ya da İsviçre çikolataları türünden herhangi bir hediyeyle boy gösteriyordum, sonra saat ona kadar, eski romanlardaki nedimeler gibi daha gözlerini kırpıştırmaya başlarken uyuyakalan Argenida Teyze'nin gözetimi altında, yarı şifreli, yarı ciddi konuşuyorduk.

Ximena, birbirimizi tanıdıkça büsbütün doymak bilmez oluyor, haziran ayının boğucu esintilerinden sıkıldıkça büstiyerlerinden ve jüponlarından kurtulup hafifliyordu, onun karanlıkta nasıl bir yıkım' gücüne sahip olduğunu hayal etmek hiç de zor değildi. Nişanlılığımızın ikinci ayında konuşacak hiçbir şeyimiz kalmamıştı. Ximena, saf yünden yeni doğmuş çocuk patikleri örmeye koyularak, hiç sözünü etmeden ortaya atmıştı çocuk konusunu. Kibar bir nişanlı olarak ben de onunla birlikte oturup örgü örmeyi öğrenmiştim, düğüne kadarki boş saatlerimiz böyle geçip gitmişti, bakalım hangimizinki doğru çıkacak diye ben erkek çocuklar için mavi patikler

örüyordum, o da kız çocuklar için pembelerini; sonunda elli çocuktan fazlasına yetecek kadar patik birikmişti. Saat onu çalmadan önce ben bir atlı arabaya binip gecemi huzur içinde geçirmek üzere genelevler mahallesine gidiyordum.

Oradaki evlerde bana verdikleri azgın veda partileri, Sosyal Kulüp'teki sıkıcı toplantılarla tam bir tezat oluşturuyordu. Bu karşıtlık, o iki dünyadan hangisinin aslında benim dünyam olduğunu anlamama yaramıştı, her biri başka başka zamanlarda olmak üzere ikisinin de bana ait olduğu hayaline kapılmıştım, çünkü hangisinde olursam olayım dönüp arkama baktığımda, açık denizde birbirlerinden ayrılan iki geminin yürek parçalayıcı iç çekmeleriyle, ötekinin uzaklaşıp gittiğini görüyordum. Tanrı'nın Kudreti kerhanesindeki arife gecesi partisinde, olsa olsa kendini dünya zevklerine kaptırmış Galicialı bir rahibin aklına gelebilecek bir final töreni de yapılmış, kılman toplu bir nikâhla hepsi birden benimle evlensinler diye tüm kadın personel portakal çiçekleriyle süslü duvaklar takmışlardı. Kutsal kavramlara büyük saygısızlıklar ettiğimiz o gece, kadınlardan yirmi ikisi bana aşk ve itaat sözü vermiş, ben de onlara mezar ötesine kadar sürecek bir sadakat ve nafaka sözüyle karşılık vermiştim.

Tamir edilemeyecek bir hata olacağı sezgisiyle o gece gözüme uyku girmedi. Sabahın kör karanlığından itibaren katedralin geçip giden saatleri vurmasını birer birer saymaya koyuldum, ta ki kilisede olmam gereken o yedi korkunç çan sesini duyana kadar. Telefonun zili saat sekizde çalmaya başladı; bir saatten fazla bir süre boyunca uzun uzun, ısrarla, ne zaman susacağı bilinmez şekilde çaldı durdu. Yalnızca ses çıkarmamakla kalmadım, soluk da almadım. Saat ondan az önce kapı çalındı, önce yumruklarla, sonra da nefret dolu tanıdık seslerin hay kırmalarıyla. Büyük bir talihsizlik eseri olarak kapıyı yıkmalarından korkuyordum, ama saat on bire doğru büyük felâketlerde olduğu gibi tüyler ürpertici bir sessizliğe gömüldü ev. İşte o zaman hem Ximena hem de kendim için ağladım ve ömrüm boyunca bir daha onunla karşılaşmamak için bütün kalbimle dua ettim. Azizlerden biri beni yarı yarıya duymuş olmalı, çünkü Ximena Ortiz hemen o gece ülkeden çekip gitti, doğru dürüst evlenmiş olarak

ve yanında benim olabilecek yedi çocuğuyla birlikte yirmi yıl sonrasına kadar da bir daha dönmedi.

Topluma bir hakaret gibi gelen bu olayın ardından Barış gazetesindeki görevimi ve sütunumu korumak, bana büyük çabalara mal oldu. Ama yazılarımı on birinci sayfaya atmalarının nedeni bu değil, XX. yüzyılın girişiyle yaşanan o körü körüne coşku olmuştu. Kaydedilen ilerleme şehirde bir efsaneye dönüşmüştü. Her şey değişmişti; uçaklar uçmuş, bir işadamı bir çuval dolusu mektubu Junker uçağından aşağı atmış ve uçak postasını icat etmişti.

Aynı kalan tek şey benim gazetedeki yazılarım oldu. Yeni kuşaklar, sanki geçmişten gelen ve yok edilmesi gereken bir mumyaymış gibi yazılarıma karşı saldırıya geçmişlerdi, ama esen yenilik rüzgârları karşısında ben onları hiçbir ödün vermeden hep aynı üslupta tutmuştum. Kulaklarımı her şeye tıkamıştım. Kırk yaşımı bitirmiştim, ama genç yazarlar benimkine Piç Mudarra'nın[14] Sütunu diye isim takmışlardı. O zamanki yazı işleri müdürü beni bürosuna çağırtarak yeni akımlara uyum sağlamamı istedi. Sanki kendisi daha yeni keşfetmiş gibi büyük bir ciddiyetle şöyle dedi bana: "Dünya ilerliyor." "Evet," dedim ben de, "ilerliyor, ama güneşin çevresinde dönerek." Sonra benim pazar yazılarımı olduğu gibi tuttu, çünkü başka bir haber şişiricisi bulamazdı. Bugün haklı olduğumu biliyorum, nedenini de. Benim kuşağımın hayatta açgözlülüğü öğrenen gençleri, gelecekle ilgili hayallerini bedenen de, ruhen de unutmuşlardı, ta ki sonunda gerçekler geleceğin onların hayal ettikleri gibi olmadığını onlara öğretene ve nostaljiyi keşfedene kadar. Benim pazar yazılarım geçmişin enkazı arasında arkeolojik birer kalıntı gibi duruyordu, onların yalnızca yaşlılar için değil, yaşlanmaktan korkmamış olan gençler için de yazıldığının farkına varmışlardı. Bunun üzerine yazılar makaleler bölümüne, bazı özel durumlarda da birinci sayfaya geri döndü.

Soran olursa her zaman doğruyu söyleyerek yanıt veririm: Orospulardan evlenmeye vakit bulamadım, derim. Yine de kabul etmeliyim ki, kadere bir daha asla meydan okumamaya kararlı olarak Rosa Cabarcas'ın evinden çıktığım doksanıncı yaş günüme kadar bu açıklama hiç aklıma gelmemişti. O sabah kendimi bir başka hissediyordum. Parkın çevresini saran demir parmaklıklarda birikmiş

askerleri görünce keyfim kaçtı. Damiana'yı salonda dizleri üzerinde eğilmiş yerleri silerken buldum, butlarının o yaştaki körpeliği o eski titremeyi harekete geçirdi. O da bunu hissetmiş olmalı ki eteğini kafasına kadar sıyırdı. Ona sormadan edemedim: "Söylesene bana, Damiana, neyi hatırladın?" "Hiçbir şeyi hatırlamamıştım," dedi, "ama bu sorunuz hatırlattı onu bana." Göğsümde bir sıkıntı hissettim. "Ömrümde hiç âşık olmadım," dedim. Hemen karşılığını verdi: "Ben oldum." Sonra da işini yarıda kesmeden sözünü tamamladı: "Yirmi iki yıl sizin için gözyaşı döktüm." Yüreğim hop etti. Onurlu bir çıkış yolu arayarak şöyle dedim: "Biz ikimiz boyunduruğa koşulmuş iyi bir çift olurmuşuz." "Bunu bana şimdi söylemeniz ne kötü," dedi, "çünkü bu artık bana bir teselli bile olamaz." Sonra evden çıkarken daha doğal bir tavırla şöyle dedi: "Bana inanmayacaksınız, ama Allah'a şükür ben hâlâ bakireyim."

Az sonra evin her yanına içlerinde kırmızı güllerle vazolar koymuş olduğunu fark ettim, yastığımın üzerinde de bir kart vardı: Dilerim yüs yaşınıza erersinis. Bu burukluk içinde oturdum, bir gün önce yarım bıraktığım yazıma devam etmeye koyuldum. Yazıyı iki saatten az bir süre içinde bir solukta bitirdim ve ağlayıp sızlandığım belli olmadan içimdekileri dışarı atabilmek için biraz fazlaca edebiyat yapmak zorunda kaldım. Geç gelen bir ilhama kapılarak, bu yazımla uzun ve saygın iş hayatıma, ölmek gibi kötü bir zorunluluk oluşmadan önce son noktayı koyduğum haberiyle yazıyı bitirmeye karar vermiştim.

Niyetim yazıyı gazetenin kapıcısına bırakıp geri dönmekti. Ama yapamadım. Bütün personel doğum günümü kutlamak için beni bekliyordu. Binada tadilat yapılıyordu, her yandaki iskeleler ve molozlardan içerisi pek sevimsiz görünüyordu, ama bu kutlama için çalışmaları durdurmuşlardı. Bir marangoz masasının üzerine kadeh kaldırmak için içkiler ve süslü kâğıtlara sarılmış hediyeler konulmuştu. Fotoğraf makinelerinin flaşlarından sersemlemiş bir halde herkesle hatıra fotoğrafı çektirdim.

Orada radyo muhabirleriyle ve şehirdeki başka gazetelerin çalışanlarıyla karşılaştığıma sevinmiştim: Tutucu bir sabah gazetesi olan La Prensa'dan, liberal bir sabah gazetesi olan El Heraldo'dan, kamu düzenindeki gerginlikleri aşk tefrikalarıyla gevşetmeye çalışan

sansasyonel akşam gazetesi El National'den gazeteciler oradaydı. Bunların hepsinin bir arada olmasında şaşılacak bir şey yoktu, çünkü mareşaller yayıncılık savaşları yaparlarken birlikler arasındaki dostlukların sağlam kalması, şehirdeki espri içinde her zaman kabul gören bir durumdu.

Resmî sansürcümüz Don Jerönimo Ortega da iş saatleri dışında kalkıp gelmişti; ona Dokuzda Gelen Korkunç Adam diye isim takmıştık, çünkü elinde Got satraplarına yaraşır biçimde ucundan kan damlayan kalemiyle her akşam saat tam dokuzda gelirdi gazeteye. Ertesi sabahın baskısında elden geçirilip cezaya çarptırılmamış tek bir harf bile kalmadığından emin olana kadar kalırdı orada. Bana karşı da, dilbilgisi konusundaki kibirliliğimden dolayı ya da İtalyanca sözcükleri, bana İspanyolca'dakinden daha anlamlı geldiğinde, ikiz diller arasında uygulanması gerektiği biçimde tırnak işareti içine almadan ve italik yapmadan kullanıyorum diye kişisel bir nefret beslerdi. Onu, dört yıl çektikten sonra, içimizdeki bir vicdan azabı gibi çaresiz kabullenmiştik sonunda.

Sekreter kızlar, üzerinde beni ilk kez olarak yaşımın sayısıyla yüz yüze getiren doksan mumun yandığı bir pasta getirdiler salona. Kadeh kaldırıp şarkı söylediklerinde gözyaşlarımı içime akıtmak zorunda kaldım ve hiçbir nedeni yokken aklıma benim kız geldi. Yeniden hatırlayacağımı ummadığım bir kıza karşı ani bir üzüntü değil, geç kalmış bir acıma duygusuydu içimdeki. Kız doğmuş gibi kısa bir sessizlik olduktan sonra pastayı keseyim diye birisi elime bir bıçak tutuşturdu. Alay ederler korkusuyla kimse doğaçlama bir nutuk atma cesaretini gösterememişti. Ben de ona karşılık vermektense ölmeyi tercih ederdim. Hiçbir zaman pek büyük bir sempati duymadığım yazı işleri müdürü, partiyi sona erdirerek bizleri acımasız gerçeklere geri döndürdü. "Evet, şimdi söyleyin bakalım, sayın doksanlık dostumuz," dedi bana, "yazınız nerede?"

Doğrusunu isterseniz o yazının cebimde sanki bir kor taşıyormuşum gibi bütün akşam boyunca tenimi yaktığını hissetmiştim, ama duyduğum heyecan beni o kadar derinden sarsmıştı ki, istifamla partinin tadını kaçıracak cesareti bulamamıştım kendimde. Dedim ki: "Bu defalık yok." Bir önceki yüzyıldan beri akıl almaz bir şey olarak görülen böyle bir ihmale yazı işleri müdürünün

canı sıkılmıştı. "Bir kez olsun anlayış gösterin," dedim, "o kadar zor bir gece geçirdim ki, sabah kalktığımda kafam sersem gibiydi." "Öyleyse onu yazmalıydınız," dedi adam, ekşi bir suratla, "doksan yaşında hayatın nasıl olduğunu birinci elden öğrenmek okuyucuların hoşuna gider." Sekreterlerden biri lâfa karıştı: "Belki de hoş bir sırrı vardır," dedi, sonra da hınzır bakışlarla baktı bana: "Yoksa yok mu?" Yakıcı bir esinti kavurdu yüzümü. Allah kahretsin, diye düşündüm, utangaçlık nasıl da insanı ele verir. Gözleri pırıl pırıl bir başkası beni parmağıyla gösterdi. "Ne harika! Hâlâ yüzü kızaracak kadar zarafet sahibi." Onun bu saygısızlığı üzerine zaten kızarmış olan yüzüm büsbütün kızardı. "Müthiş bir gece olsa gerek," dedi o birinci sekreter, "kıskandım valla!" Sonra da bana öyle bir öpücük kondurdu ki, suratımda kıpkırmızı izi kaldı. Fotoğrafçılar birbirlerini yiyorlardı. Gözlerim kamaşarak yazımı yazı işleri müdürüne uzattım, daha önce şaka ettiğimi söyleyerek, "Alın işte," dedim; sonra da yarım yüzyıllık kürek mahkûmluğumun sonunda bunun istifa mektubum olduğunu keşfettiklerinde orada bulunmamak için son alkış furyasının arasında şaşkın bir halde kaçıp gittim.

O gece evimde hediye paketlerini açarken heyecanım hâlâ sürüyordu. Linotipçiler, daha önceki doğum günlerimden kalma üç tanesinin eşi olan bir elektrikli kahve makinesiyle kötü bir seçim yapmışlardı. Basımcılar, belediyenin Hayvan Üretme Çiftliği'nden bir Ankara kedisi alma belgesi armağan etmişlerdi bana. Genel müdürlük sembolik bir ikramiye vermişti. Sekreterler, üzerleri dudak izleri baskılı üç tane don hediye etmişler, paketin içine de onları ayağımdan çıkarırken bana yardımcı olabilecekleri yazılı bir kart koymuşlardı. Yaşlılığın hoş yanlarından birinin, bizleri hizmet dışı sanan genç hanım arkadaşlarımızın bu tür kışkırtmalardan çekinmemeleri olduğunu düşünüyordum.

Chopin'in Stefan Askenase tarafından çalınan yirmi dört prelüdünün plağını kimin yolladığını hiç öğrenemedim. Redaktörlerin çoğu moda olan kitaplar hediye etmişlerdi. Hediyeleri açmayı daha bitirmemişken, Rosa Cabarcas telefon ederek benim duymak istemediğim soruyu sordu: "Kızla ne yaptın?" "Hiçbir şey," dedim düşünmeden. "Onu uyandırmaya bile kalkışmamış olman sence hiçbir şey mi?" dedi Rosa Cabarcas. "Bir kadın, daha ilk gecesinde

bir erkeğin kendisini aşağılamasını asla bağışlamaz." Kızın sırf düğme dikmekten o kadar bitkin düşemeyeceğini ileri sürdüm, belki de kötü bir şey olacak korkusuyla uyur gibi yapmıştı. "Tek ciddi sorun," dedi Rosa, "senin artık gerçekten bir işe yaramadığını sanması, bunun da dört bir yanda duyulması hiç hoşuma gitmez."

Beni şaşırtma zevkini vermedim ona. "Öyle de olsa," dedim, "o kadar acınacak bir durumda ki, onunla ne uykuda ne de uyanık bir şey yapılabilir, hastanelik bir halde." Rosa Cabarcas sesini alçalttı: "Bütün kabahat anlaşmayı çok acele yapmamızda, ama onun çaresi var, görürsün bak." Kıza itiraf ettireceğine, gerekirse parayı geri vermek zorunda bırakacağına söz vererek, "Ne dersin?" dedi. "Bırak öyle kalsın," dedim, "burada hiçbir şey olmadı, buna karşılık artık böyle koşuşturmalara göre olmadığımı kanıtlaması iyi oldu. O bakımdan kız haklı: Ben artık bir işe yaramıyorum." Ömrümde hiç tatmadığım bir kurtuluş duygusuyla dolup taşarak ve on üç yaşımdan beri beni boyunduruğu altında tutan bir esaretten azat olarak kapattım telefonu.

O akşam saat yedide, Güzel Sanatlar salonunda Jacques Thibaud[15] ile Alfred Cortot'nun[16] konserine onur konuğu olarak davetliydim, Cesar Frank'ın keman ve piyano için sonatının muhteşem yorumundan sonra bölüm arasında inanılmaz övgüler duydum. Büyük müzisyenimiz üstat Pedro Biava beni neredeyse sürükleyerek soyunma odalarına götürüp yorumcularla tanıştırdı. Aklım o kadar karışmıştı ki, çalmadıkları bir Schumann sonat için kutladım onları, birisi herkesin ortasında kaba bir biçimde düzeltti beni. O iki sonatı basit bir cahillikten karıştırdığım izlenimi ortalığa yayılmış, ertesi pazar konser hakkındaki eleştiri yazımda bu izlenimi silmeye çalışırken yaptığım sersemce bir açıklamayla durum büsbütün beter olmuştu.

Upuzun hayatımda ilk kez içimden birini öldürmek geliyordu. Vaktinde veremediğimiz kırıp geçirici yanıtları kulağıma fısıldayan şeytanın yüzünden içim içimi yiyerek döndüm eve, öfkemi ne okuma yumuşatmıştı ne de müzik. Neyse ki Rosa Cabarcas telefonda bağıran sesiyle bu sıkıntıdan kurtardı beni: "Gazetede okuyunca çok mutlu oldum, ben seni doksan değil yüz yaşını bitiriyorsun sanmıştım." Sinirlenerek yanıt verdim: "Beni bu kadar mı bitik

gördün?" "Tam tersi," dedi kadın, "beni şaşırtan seni o kadar iyi görmek olmuştu. İyi durumda olduklarını sansınlar diye yaşlarını büyüten o edepsiz ihtiyarlardan olmaman ne iyi." Sonra birden konuyu değiştirdi: "Hediyen bende," dedi. Beni gerçekten şaşırtmıştı: "Nedir?" dedim. "Kız," dedi.

Düşünmek için bir an bile duraksamadım. "Teşekkürler," dedim, "ama o iş bitti artık." Kadın sözünü sürdürdü: "Sandal ağacı dalıyla sıcak banyoda bekletilip ipek kâğıdına sarılı olarak evine yolluyorum, hepsi de bedava." Ben dediğimden dönmedim, o ise bana içten gibi gelen karmaşık birtakım açıklamalar öne sürüyordu. Dediğine göre kız o cuma günü iğne iplikle ve yüksükle iki yüz tane düğme dikmekten perişan bir haldeymiş. Kan revan içindeki tecavüzlerden gerçekten ödü kopuyormuş, ama bir fedakârlık yapma konusunda artık dersini öğrenmiş. Benimle birlikte olduğu o gece tuvalete gitmek için kalkmış, ben o kadar derin uyuyormuşum ki, uyandırmaya yüreği elvermemiş, ama sabahleyin yeniden uyandığında ben artık gitmişmişim. Bana hiç yararsız koca bir yalan gibi gelen bu sözlere çok sinirlenmiştim. "Bak," diye sözünü sürdürdü Rosa Cabarcas, "öyle de olsa kız çok pişman. Zavallıcık, şimdi burada karşımda duruyor. İster misin telefonu vereyim?" "Hayır hayır, Allah aşkına," dedim.

Tam yazı yazmaya başlamıştım ki, gazetenin sekreteri telefon etti. Müdürün beni ertesi sabah saat on birde görmek istediğini söyledi. Tam saatinde oradaydım. Binanın onarım gürültüleri dayanılır gibi değildi, havadaki çekiç seslerinden, çimento tozundan, katran dumanından durulmuyordu, ama yazı işleri her zaman bir hengâme ortasında düşünmeyi öğrenmiştir. Buna karşılık müdürün buz gibi soğuk ve sessiz olan büroları, bizim olmayan ideal bir ülkedeydi sanki.

Müdür III. Marco Tulio, içeri girdiğimi görünce, telefon konuşmasını kesmeden bir delikanlı havasıyla ayağa kalktı, yazı masasının üzerinden elini uzatarak oturmamı işaret etti. Sonunda hattın öbür ucunda kimse olmadığını, beni etkilemek için numara yaptığını düşünmeye başlamıştım, ama az sonra valiyle konuştuğunu keşfettim, samimi düşmanlar arasında gerçekten zor bir diyalogdu bu. Dahası, öyle sanıyorum ki benim önümde

enerjikmiş gibi görünmeye özen gösteriyor, ama aynı zamanda yetkili biriyle konuşurken ayakta durmayı sürdürüyordu.

Müdürün temizlik hastası olduğu fark ediliyordu. Yirmi dokuz yaşını yeni bitirmişti, beyaz kadın ticaretiyle servet yaptıktan sonra deneysel yoldan gazeteci olan ve ömür boyu birinci başkanlık yapan büyükbabasından farklı olarak dört yabancı dil biliyordu, uluslararası alanda üç master yapmıştı. Yol yordam bilirdi, şık giyimli, serinkanlı diye tanınırdı, kusursuzluğunu tehlikeye atan tek şey yapmacıklı ses tonuydu. Yakasında canlı bir orkideyle her zaman spor ceket giyer, her giydiğini sanki doğal yapısının bir parçasıymış gibi yakıştırırdı, ama ondaki her şey, sokaktaki iklim için değil, bürosundaki ilkbahar için yapılmıştı sanki. Giyinmek için neredeyse iki saatimi harcamış olan bense yoksulluğun rezilliğini hissediyordum, öfkem büsbütün artmıştı.

Yine de asıl öldürücü zehir, gazetenin kuruluşunun 25. yıldönümünde çekilmiş olan ve tüm personeli gösteren panoramik bir fotoğraftaydı; o güne kadar ölenlerin başlarının üzerine küçücük birer çarpı işareti konmuştu. Kanotiye şapkam, koca bir düğümle bağlanmış inci iğneli kravatım, kırk yaşıma kadar kesmediğim o ilk sivil albay bıyığım, yarım yüzyıldan sonra artık işime yaramayan, papaz okulu öğrencilerinin kullandığı tipte metal çerçeveli gözlüğümle ben sağdan üçüncüydüm. Bu resmi yıllarca farklı farklı ofislerde asılı olarak görmüştüm, ama ancak o anda algılayabildim içerdiği mesajı: İlk baştaki kırk sekiz memurdan yalnızca dört kişi hayattaydık, içimizden en genci de birkaç kişiyi birden öldürmekten yirmi yıllık hapis cezasını çekmekteydi.

Müdür telefon konuşmasını bitirdi, fotoğrafa bakarak beni şaşırttı ve gülümsedi. "O çarpıları ben koymadım," dedi. "Bence çok yakışıksız bir şey." Sonra yazı masasının üzerine oturarak konuyu değiştirdi: "İzin verirseniz ömrümde sizin kadar ne yapacağı kestirilemez bir başka kişiyi tanımadığımı söyleyeceğim." Şaşkınlığım karşısında konuyu uzatmadı: "Şu istifanız için söylüyorum." Zar zor şöyle diyebildim: "Bütün bir hayat boyu çalıştım." O da, zaten bu yüzden uygun bir çözüm olmadığı karşılığını verdi. Yazımı harika bulmuştu, yaşlılık hakkında yazdıklarımın hepsi o güne kadar okuduklarının en iyisiydi, yazıyı

daha çok hukuki bir ölümü andıran bir kararla sona erdirmenin bir anlamı yoktu. "Neyse ki," dedi, "Dokuzda Gelen Korkunç Adam, onu başyazı sayfası düzenlendikten sonra okumuş ve kabul edilemez bulmuş. Elindeki Torquemada[17] kalemiyle hiç kimseye danışmadan yukarıdan aşağı çizivermiş. Bu sabah bunu öğrenince yönetime bir protesto yazısı yollamalarını emrettim. Bu benim görevimdi, ama lâf aramızda size şunu söyleyeyim, sansürcünün keyfî davranışlarına son derece müteşekkirim. Yani yazıyı kaldırmasını kabullenecek durumda değildim. Size bütün kalbimle yalvarıyorum," dedi, "gemiyi açık denizde terk etmeyin." Sonra da oturaklı bir tavırla sözünü tamamladı: "Müzik konusunda daha konuşacak çok şeyimiz var."

Onu o kadar kararlı görmüştüm ki, anlaşmazlığı oyalayıcı bir tartışmayla büsbütün büyütmeye cesaret edemedim. Aslında sorun, bostan dolabını bırakmak için o zaman da doğru dürüst bir gerekçemin olmamasıydı, sırf vakit kazanmak için bir kez daha evet deme düşüncesi beni dehşete düşürüyordu. Gözlerimi yaşartan yüzsüzce heyecanım anlaşılmasın diye kendimi tutmak zorunda kaldım. Ve onca yıldan sonra, her zamanki gibi, bir kez daha aynı koşullarda kalmaya karar vermiş olduk.

Ertesi hafta, sevinmekten çok ne yapacağımı bilemez halde, basımcıların bana hediye ettikleri kediyi almak üzere Hayvan Üretme Çiftliği'ne uğradım. Hayvanlarla hiç anlaşamam, konuşmaya başlamamış çocuklarla da öyle. Sanki ruhları dilsizdir. Onlardan nefret etmem, ama onlarla pazarlık etmeyi öğrenemediğimden varlıklarına da katlanamam. Bir erkeğin, köpeğiyle, karısıyla olduğundan daha iyi anlaşması, ona belli saatlerde yiyip içip aptese çıkmasını, sorulara karşılık vermesini, acılarını paylaşmasını öğretmesi bana doğaya aykırı gibi gelir. Ama tipografların kedisini gidip almamak nezaketsizlik olacaktı. Üstelik miyavlamaları neredeyse konuşmaya benzeyen, pürüzsüz pembe tüylü, değerli bir Ankara kedisiydi. Soyağacını belirten bir belgeyle ve tıpkı monte edilmesi gereken bisikletlerinki gibi kullanma kitapçığıyla birlikte onu hasır bir sepete koyup verdiler bana.

Bir askerî devriye, San Nicolas Parkı'ndan geçmelerine izin vermeden önce yayaların kimliklerini kontrol ediyordu. Daha önce hiç böyle şey görmemiştim, ayrıca yaşlılığımın belirtisi olsa gerek,

bundan daha moral bozucu bir şey de düşünemiyordum. Neredeyse yeniyetme denebilecek bir subayın kumandası altında dört kişilik bir devriyeydi bu. Askerler bozkır insanıydılar, ahır gibi kokan, sert, suskun adamlardı. Kıyıya inmiş Andlılar gibi pembe pembe yanaklarıyla subay gözetim altında tutuyordu onları. Kimliğimi ve basın kartımı inceledikten sonra sepette ne taşıdığımı sordu. "Kedi," dedim. Görmek istedi. Kaçacak korkusuyla her türlü önlemi alarak açtım sepetin kapağını, ama askerlerden biri sepetin dibinde belki daha başka bir şey vardır diye içine bakmak istedi, kedi de ona bir pençe attı. Subay araya girdi. "Harika bir Ankara kedisi," dedi. Onu okşarken bir şeyler mırıldanıyordu, kedi ona saldırmadı ama aldırmadı da. "Kaç yaşında bu?" diye sordu subay. "Bilmem," dedim, "daha yeni hediye ettiler bana." "Hayır soruyorum, çünkü çok yaşlı olduğu görülüyor, belki on yaşında vardır." Nereden bildiğini sormak istedim, daha başka şeyler de, ama terbiyeli tavırlarına, tumturaklı konuşmasına rağmen onunla konuşmak gelmedi içimden. "Bence hayatta çok şey görmüş, terk edilmiş bir kedi bu," dedi. "Onu gözlem altında tutun, hayvanı kendinize uydurmayın, tam tersine siz ona uyun, güvenini kazanana kadar da rahat bırakın." Sepetin kapağını kapatarak sordu bana: "Siz ne iş yapıyorsunuz?" "Gazeteciyim." "Ne kadar zamandır?" "Yüz yıldan beri," dedim. "Hiç kuşkum yok," dedi. Elimi sıkarak, öğüt olabileceği gibi meydan okuma da olabilecek bir sözle uğurladı beni:

"Kendinize çok dikkat edin."

Öğle vakti nefis bir programla müziğe sığınmak için telefonu fişten çektim: Wagner'in klarnet ve orkestra için rapsodisi, Debussy'nin saksofon için olanı ve Bruckner'in, eserlerinin tufanı içinde cennet misali bir göl olan yaylı çalgılar beşlisi. Az sonra çalışma odamın karanlığıyla sarmalanmış buldum kendimi. Masamın altından bir şeyin kayıp geçtiğini hissettim, canlı bir beden değil de doğaüstü bir varlığı andıran bir şey ayaklarıma sürtündü, çığlık atarak yerimden fırladım. Havaya kalkmış o güzelim kuyruğu, gizemli ağır hareketleri ve efsanevi soyuyla şu benim kediydi, evin içinde insan olmayan canlı bir varlıkla tek başıma kalmanın verdiği ürpertiye engel olamadım.

Katedralin saati yediyi vurduğunda gökyüzünde pembe renkli, berrak, tek bir yıldız vardı; geminin biri kederli bir veda çığlığı attı; yaşanabilecekken yaşanmamış tüm aşkların sıkıntısını bir Gordiyon düğümü gibi hissettim gırtlağımda. Daha fazla dayanamadım. Yüreğim ağzıma gelerek açtım telefonu, yanılmamak için o dört numarayı ağır ağır çevirdim ve telefonun üçüncü çalışına cevap verdiğinde tanıdım sesini. Rahat bir soluk alarak, "Bak canım," dedim, "bu sabahki densizliğimi bağışla." O da, son derece sakin, "Kaygılanma, telefonunu bekliyordum," dedi. Uyardım onu: "Kızın beni Tanrı'nın dünyaya yolladığı gibi beklemesini istiyorum, suratında boya moya olmasın." Gırtlaktan çıkan bir sesle güldü. "Dediğin gibi olsun," dedi, "ama onu kat kat soyma zevkini kaçırıyorsun, neden bilmem ihtiyarların pek hoşuna gider öylesi." "Nedenini ben biliyorum," dedim, "gittikçe büsbütün ihtiyarlıyorlar da ondan." Kadın işe oldu gözüyle bakıyordu.

"Tamam," dedi, "öyleyse bu gece saat tam onda, senin balık soğumadan."

3

Adı neydi acaba? Genelev sahibesi ne olduğunu söylememişti bana. Ondan söz ederken yalnızca 'kız' diyordu. Ben de bunu bir özel isme dönüştürmüştüm, hani kızböceği ya da kızkuşu der gibi. Üstelik Rosa Cabarcas, öğrencilerine her bir müşteriye göre farklı bir ad takardı. Benim de bunun ne olduğunu yüzlerine göre tahmin etmek hoşuma giderdi, ta başından beri kızın upuzun bir adının olduğundan emindim, Filomena, Saturnina ya da Nicolasa gibi. Ben tam bunları düşünürken kız yan yatarak sırtını döndü bana, sanki ardında bedeninin büyüklüğünde ve aynı biçimde bir kan lekesi bırakmış gibi geldi. Bir an irkildikten sonra terinin çarşafta bıraktığı nem olduğunu anladım.

Rosa Cabarcas ona karşı ihtiyatlı davranmamı öğütlemişti, çünkü birinci buluşmanın korkusunu üzerinden hâlâ atamamıştı. Dahası var: Öyle sanıyorum ki, ilişkinin ağırbaşlılığı, korkusunu daha beter etmiş, kediotunun dozajını artırmak zorunda kalmışlardı, çünkü öylesine mışıl mışıl uyuyordu ki, onu tatlı sözlerle kuğurmadan uyandırmak yazık olacaktı. Bu yüzden de bir yandan onu havluyla kurularken, bir yandan da kralın gönlünü kaptırdığı küçük kızı Delgadina'nın türküsünü[18] fısıltıyla söylüyordum ona. Ben onu kuruladıkça, o da ter içindeki iki yanını şarkımın temposuna uyarak bana döndürüyordu: Delgadina, Delgadina, sensin gönlümün sevdiği. Sınırsız bir haz duyuyordum, çünkü ben bir yanını kuruladıkça öbür yanı yeniden terliyor, şarkı hiç bitmiyordu. Haydi kalk, Delgadina, giy şu ipekli eteği, diye şarkıyı söylüyordum kulağına. Sonunda, kralın hizmetkârları kızı yatağında susuzluktan ölmüş olarak bulduklarında, onun adım duyar duymaz sanki benim kızın uyanmasına ramak kalmış gibi geldi bana. Demek buydu adı: Delgadina.

Ayağımda dudak izleri baskılı donumla yatağa girip kızın yanına uzandım. Sakin soluğunun ninnisiyle saat beşe kadar uyumuşum. Yıkanmadan alelacele giyindim, ancak o zaman gördüm lavabonun aynasına dudak boyasıyla yazılı olanları: Kaplan karnını doyurmaya uzağa gitmez. Bu yazının bir gece önce orada olmadığını

biliyordum, odaya başkası girmiş de olamazdı, şeytanın bir armağanı olarak algıladım onu. Korkunç bir gök gürlemesi beni kapıda yakaladı, odanın içine ıslak toprağı müjdeleyen bir koku dolmuştu. Yakalanmadan kaçmaya fırsat olmadı. Ben daha taksi bulamadan müthiş bir sağanak boşandı, hani mayısla ekim arasında şehrin altını üstüne getiren, ırmağa doğru inen kızgın kumla kaplı yolları önlerine ne gelirse sürükleyen birer sele dönüştüren sağanaklardan. Üç aylık kuraklığın ardından inen o garip eylül yağmuru rahmet de olabilirdi, felâket de.

Sokak kapısını açar açmaz yalnız olmadığım biçimindeki elle tutulur bir duygu karşıladı beni. Kanepeden atlayıp balkondan kaçıveren kediyi görür gibi oldum. Tabağında benim koymadığım bir yemeğin artıkları vardı. Bayatlamış sidiğinin ve sıcak kakasının iğrenç kokusu her yana sinmişti. Latince çalışır gibi onu dikkatle incelemeye vermiştim kendimi. El kitapçığı, kedilerin pisliklerini gizlemek için toprağı eşelediklerini söylüyordu, burası gibi avlusu olmayan evlerdeyse işlerini saksıların içinde ya da başka herhangi bir gizli yerde görüyorlardı. Yapılması gereken, onları tuvalet alışkanlığına yönlendirebilmek için daha ilk günden içinde kum bulunan bir kutu hazırlamaktı, ben de öyle yapmıştım. Ayrıca yeni bir evde yaptıkları ilk şey, her yana işeyerek kendi bölgelerini işaretlemek oluyordu, bu da öyle yapmış olabilirdi, ama kitapçık buna bir çare önermiyordu. Hayvanın bu kendine özgü huylarına alışabilmek için izini sürüyordum, ama gizli köşelerini ve dinlenme yerlerini bulamamış, değişken keyfinin nedenlerini anlayamamıştım. Ona belli saatlerde yemek yemeyi, terastaki küçük kum kutusunu kullanmayı, ben uyurken yatağıma çıkmamayı, sofradaki yiyecekleri de koklamamayı öğretmek istedim; evin bir savaş ganimeti olarak değil, kendisine verilmiş bir hak olarak onun evi olduğunu kediye bir türlü anlatamadım. Sonunda onu kendi havasına bıraktım.

Akşam hava kararırken müthiş bir sağanak boşandı, kasırga gibi esen rüzgâr evi yerinden oynatmakla tehdit ediyordu. Art arda gelen bir aksırık krizine tutulmuştum, kafam çatlıyordu, ateşim vardı, ama kendimi hiçbir yaşta ve hiçbir nedenle asla sahip olmadığım bir güçte ve kararlılıkta hissediyordum. Damlayan suları toplayabilmek için yere kaplar koydum, bir önceki kıştan beri yeni yeni sızıntıların

ortaya çıktığını fark etmiştim. Bunların en büyüğü kütüphanenin sağ cenahını sular altında bırakmaya başlamıştı. O taraflarda yaşamakta olan Yunanlı ve Latin yazarları kurtarmaya koştum, ama kitapları kaldırdığımda duvarın dip kısmındaki patlak bir borudan büyük bir basınçla sular fışkırdığını gördüm. Kitapları kurtarmak için vakit kazanayım diye boruyu bezlerle elimden geldiğince tıkadım. Yağmurun gürültüsü ve rüzgârın uluması parkın içinde daha da artmıştı. Birden hayalet gibi bir şimşek, hemen ardından duyulan gök gürlemesi havayı güçlü bir kükürt kokusuyla doldurdu, rüzgâr balkon camlarını tuzla buz etti ve denizden gelen korkunç bir fırtına, kilitleri parçalayarak evin içine doldu. Yine de aradan on dakika bile geçmeden bıçakla kesilir gibi dinmişti. Harika bir güneş, kıyıya vurmuş süprüntülerle dolu sokakları kurutmuş, sıcak hava geri dönmüştü.

Sağanak sona erdiğinde ben hâlâ evde tek başıma olmadığım duygusu içindeydim. Bulabildiğim tek açıklama, nasıl ki gerçek olaylar unutulabiliyorsa, asla olmamış olanların da sanki olmuşçasına anıların içinde yer alabildikleri biçimindeydi. Sağanağın telâşını aklıma getirdiğimde, kendimi evin içinde yalnız olarak değil, hep yanımda Delgadina'yla birlikte görüyordum. Geceleyin onu o kadar yakınımda hissetmiştim ki, soluğunun sesini yatak odamda, yanağının atışını yastığımın üzerinde duyabiliyordum. Ancak böylelikle anlayabilmiştim o kadar az bir süre içinde o kadar çok şey yapabilmemizin nedenini. Kendimi kütüphanedeki tabureye çıkmış olarak, onu da üzerinde o çiçekli kısa giysisiyle kalkmış, kurtarmak için kitapları elimden alırken hatırlıyordum. Fırtınayla cebelleşerek, bileklerine kadar yükselen suyun içinde sırılsıklam olmuş bir halde evin içinde oradan oraya koştuğunu görüyordum. Ertesi gün hiç olmayan bir kahvaltıyı nasıl hazırladığını, ben yerleri kurularken sofrayı kurduğunu, evin içindeki deniz felâketinin ardından ortalığı topladığını hatırlıyordum. Birlikte kahvaltı ederken gözlerindeki o hüzünlü bakışı hiç unutamadım: "Neden beni bu kadar yaşlıyken tanıdın?" der gibi. Doğruyu söyleyerek yanıtladım onu: "İnsan gerçekte olduğu değil, hissettiği yaştadır."

O günden sonra kızı belleğimde o kadar net bir biçimde tutuyordum ki, onunla canımın istediğini yapıyordum. İçinde

bulunduğum ruh durumuma göre gözlerinin rengini değiştiriyordum: Uyandığında su rengi, güldüğünde bal rengi, kızdırdığımda köz rengi oluyordu. Keyfimin değişmesine göre türlü yaşlarda ve koşullarda kılıktan kılığa sokuyordum onu: yirmi yaşında âşık bir acemi kız, kırk yaşında bir salon orospusu, yetmiş yaşında Babil kraliçesi, yüz yaşında bir azize. Puccini'den aşk düetleri, Agustin Lara'dan bolerolar, Carlos Gardel'den tangolar söylüyor, şarkı söylemeyenlerin şarkı söyleme mutluluğunun ne olduğunu hayal bile edemeyeceklerini bir kez daha anlıyorduk. Bugün bunların bir sanrı değil, doksan yaşımda hayatımın ilk aşkının yeni bir mucizesi olduğunu biliyorum artık.

Evin içi düzene girdiğinde Rosa Cabarcas'ı aradım. "Aman Yarabbi!" diye haykırdı sesimi duyunca. "Ben senin boğulduğunu sanmıştım." Geceyi nasıl olup da yine kıza dokunmadan geçirdiğimi bir türlü anlayamıyordu. "Ondan hoşlanmama hakkına sahipsin, ama hiç değilse bir yetişkin gibi davran." Ona açıklamaya çalıştım, ama birden konuyu değiştirdi: "Her neyse, ben senin için yaşı biraz daha büyük, çok güzel ve yine bakire olan başka birini buldum. Babası onu bir evle değiş tokuş etmek istiyor, ama indirim konusunda tartışılabilir." Yüreğim buz gibi oldu. "Lâfı bile olmaz," diye itiraz ettim korku içinde, "ben aynı kızı istiyorum, hem de her zamanki gibi, tatsızlıklar, kavgalar, kötü anılar olmadan." Telefonda bir sessizlik oldu, sonunda kendi kendine söylenir gibi yumuşak bir sesle konuştu: "Pekâlâ, doktorların bunama dedikleri şey bu olsa gerek."

O gece saat onda, hiç soru sormamak gibi garip bir erdem sahibi olan tanıdık bir şoförle gittim oraya. Yanımda portatif bir vantilatörle, Orlando Rivera'nın, yani bizim sevgili Figurita'nın bir tablosunu, bir de onu asmak için çiviyle çekiç götürdüm. Yolda bir yere uğrayarak diş fırçaları, diş macunu, kokulu sabun, Florida Kolonyası ve meyankökü tabletleri aldım. Zevksizlik timsali kâğıt çiçekleri odadan defetmek için güzel bir vazoyla bir buket sarı gül de götürmek istedim, ama açık bir yer bulamadım, birisinin bahçesinden daha yeni açmış bir demet oya çiçeği aşırmak zorunda kaldım.

Ev sahibesinin tembihlemesiyle, meyve bahçesi tarafındaki büyük kapıdan girdiğimi kimse görmesin diye, o günden beri arka sokaktan, sukemeri tarafından ulaşıyordum eve. Şoför beni uyardı:

"Dikkatli olun, beyefendi, o evde adam öldürürler." "Aşk uğrunaysa ziyanı yok," diye karşılık verdim. Avlu karanlıktı, ama pencerelerde hayat ışığı, odaların altısında da bir müzik karmaşası vardı. Benim odada ötekilerden daha yüksek sesle çalman ve Miguel Matamoros'un bir bolerosunu söyleyen Güney Amerikalı tenor Don Pedro Vargas'ın sımsıcak sesini ayırt edebildim. Kendimi ölecek gibi hissediyordum. Soluğum kesilerek ittim kapıyı, Delgadina'yı anılarımdaki gibi gördüm: Çıplaktı, yüreğinin üstüne yatmış mışıl mışıl uyuyordu.

Yatağa girmeden önce tuvalet masasının üstünü düzelttim, paslanmış vantilatörün yerine yenisini koydum, tabloyu da kızın yattığı yerden görebileceği bir yere astım. Sonra yanına uzanarak karış karış gözden geçirdim onu. Benim evde dolaşan aynı kızdı: karanlıkta dokunduğunda beni tanıyan aynı eller, bir kedininkiyle karıştırılan yumuşacık yürüyüşlü aynı ayaklar, benim çarşaflarımdaki aynı ter kokusu, aynı yüksük parmağı. İnanılmazdı: Onu görüp de etten kemikten bir varlık olarak dokunduğumda, belleğimdekinden daha az gerçekmiş gibi geldi bana.

"Karşı duvarda bir tablo var," dedim ona. "Figurita yapmış, çok sevdiğimiz biriydi, genelevlerin gelmiş geçmiş en iyi dansçısıydı, hem de o kadar iyi kalpliydi ki şeytan bile acırdı ona. Bu resmi yat verniğiyle, Santa Marta'daki Sierra Nevada Dağı'na çakılan bir uçağın kavrulmuş bir brandasının üstüne, köpeğinin tüylerinden kendi yaptığı fırçalarla çizmiş. Resimdeki kadın, manastırdan kaçırıp evlendiği bir rahibe. Uyandığında ilk gördüğün şey olsun diye bunu burada bırakıyorum."

Gecenin saat birinde ışığı söndürdüğümde konumunu değiştirmemişti, soluğu o kadar hafifti ki, yaşadığını hissedebilmek için nabzını tuttum. Kanı, dallara ayrılarak bedeninin en gizli yerlerine kadar dağılan bir şarkının akıcılığıyla damarlarında dolaşıyor, aşkla arınmış olarak geri dönüyordu kalbine.

Gün ışırken eve gitmeden önce bir kâğıda elindeki çizgileri çizdim, ruhunu öğrenebilmek için okusun diye Diva Sahibi'ye verdim onu. Şöyle dedi: "Yalnızca düşündüğünü söyleyen bir kişi. El işlerinde mükemmel. Ölmüş olan biriyle bağlantı halinde, ondan yardım bekliyor, ama yanılıyor; istediği yardım, elinin altında. Hiç

kimseyle ilişkisi olmamış, ama yaşlanıp evli olarak ölecek. Şimdi yanında esmer bir erkek var, hayatının erkeği olması gerekmiyor. Sekiz çocuğu olabilir, ama yalnızca üç tanesinde karar kılacak. Otuz beş yaşına geldiğinde, aklının değil de yüreğinin dediğini yaparsa çok parası olacak, kırkındaysa mirasa konacak. Çok yolculuk yapacak. Çifte hayatı ve çifte şansı var, kendi kaderini etkileyebilir. Sırf merakından her şeyi denemeyi seviyor, ama yüreğinin sesine kulak vermezse pişman olacak."

Bir yandan böyle aşk acısı çekerken, bir yandan da fırtınanın verdiği hasarı düzelttirmiş, bu fırsattan yararlanarak yıllardan beri parasızlıktan ya da tembellikten ihmal ettiğim daha pek çok onarımı yaptırmıştım. Kitapları okuduğum sıraya koyarak kitaplığı yeniden düzenledim. Son olarak da laternayı klasik parçalar çalan yüzden fazla rulosuyla birlikte tarihî bir kalıntı olarak bir tarafa kaldırıp kullanılmış ama benimkinden daha iyi durumda bir pikap satın aldım, güçlü hoparlörleri evi sanki genişletmişti. İflasın eşiğine gelmiştim, ama bu yaşta hayatta kalma mucizesiyle karşılığını fazlasıyla almış oluyordum.

Ev kendi küllerinden yeniden doğuyordu, bense Delgadina'nın aşkının içinde, ömrümde daha önce hiç tanımadığım bir yoğunluk ve mutluluk yaşayarak yelken açmış gidiyordum. Doksanıncı yaşım geçip giderken, onun sayesinde ilk kez olarak kendi doğal halimle yüz yüze geliyordum. Her şeyin yerli yerinde olması, her işin zamanında yapılması, her sözün yakışık aldığı gibi söylenmesi gerektiği şeklindeki saplantımın düzenli bir kafaya yaraşır bir ödül olmadığım, tam tersine doğamdaki düzensizliği gizlemek için kendi uydurduğum bir yapmacıklık gösterisi olduğunu keşfetmiştim; cimriliğimi örtbas etmek için cömert gibi göründüğümü, akılsız olduğum halde ihtiyatlılık tasladığımı, içimde bastırdığım öfkelerime yenik düşmemek için uzlaşıcı olduğumu, sırf başkalarının vaktini ne kadar az umursadığım anlaşılmasın diye dakik davrandığımı da anlamıştım. En sonunda da aşkın ruhsal bir durum değil, bir burç işareti olduğunu keşfettim.

Bambaşka bir insan olup çıkmıştım. Delikanlılığımda bana yol göstermiş olan klasikleri yeniden okumaya çalıştım, ama onlara dayanamadım. Annem demir yumrukla bana zorla okutmaya

çalıştığında karşı koyduğum romantik edebiyata gömülmüş, onun sayesinde, dünyayı harekete geçiren o yenilmez gücün mutlu değil mutsuz aşklar olduğunun bilincine varmıştım. Müzik konusundaki zevklerim bir çıkmaza girdiğinde, kendimi geri kalmış ve yaşlanmış buldum, sonra da kalbimi bahtıma ne çıkarsa onun güzelliğine bıraktım.

Kendi yarattığım ve bana korku veren bu sürekli sarhoşluğa kendimi nasıl kaptırdığımı ben de bilmiyorum. Başıboş dolaşan bulutların arasında uçuyor, kim olduğumu öğrenmek gibi boş bir hayalle aynanın karşısında kendi kendimle konuşuyordum. Saçmalıklarım o dereceye varmıştı ki, taşlarla, şişelerle girişilen bir öğrenci gösterisinde, içinde bulunduğum gerçeği ortaya koyacak şekilde Aşkımdan çıldırıyorum yazılı bir pankartla en öne geçmemek için kendimi zor tutmuştum.

Uyuyan Delgadina'nın aklımdan hiç çıkmayan anısının şaşkınlığı içinde, pazar yazılarımın esprisini en küçük bir art niyet beslemeden değiştirmiştim. Konu ne olursa olsun yazılarımı onun için yazıyordum, yazılarımda onun için gülüyor, onun için ağlıyordum; her bir sözcükle hayatımdan bir parça gidiyordu. Gazeteye ezelden beri verdiğim o geleneksel kısa yazının yerine, her kişinin kendisine mal edebileceği aşk mektupları biçiminde yazılar yazıyordum. Metnin linotiple dizilmek yerine, benim Floransa stilindeki kendi el yazımla basılmasını önerdim gazeteye. Yazı işleri müdürüne bunaklara vergi yeni bir zırvalık gibi görünmüştü bu önerim, ama genel müdür, yazı işlerinde hâlâ dolaşan bir sözle razı etti onu:

"Aldırmayın, zararsız deliler olacakları önceden sezinlerler."

Halkın yanıtı, kendileri de âşık olan okuyuculardan gelen sayısız mektupla hemen ve coşkulu bir biçimde verilmişti. Bazılarını son dakika haberi olarak radyo haberlerinde okuyorlar, mimografla ya da karbon kâğıdıyla kopyaları çıkartılıp San Bias Sokağı'nın köşesinde kaçak sigara gibi satılıyordu. Yazılarımın ta başından beri kendimi ifade etme kaygısıyla yazıldıkları besbelliydi, ama bunları yazarken o mektupları da hesaba katma alışkanlığını edinmiştim; her defasında da yaşlılar gibi düşünmeyi öğrenememiş doksan yaşında bir adamın ağzından yazıyordum. Aydın kesim, her zamanki gibi pısırıklık etmiş, kendi arasında bölünmüştü, hattâ en akla gelmedik

yazıbilimciler bile el yazımı rasgele analiz ederken anlaşmazlığa düşmüşlerdi. Kamuoyunu bölen, polemiği kızıştıran, nostaljiyi moda haline getiren de onlar oldu.

Yıl sonu gelmeden, elektrikli yelpazeyi, tuvalet masasındaki malzemeyi ve orayı yaşanabilir kılmak için gelecekte götürmeyi sürdüreceğim şeyleri odada bırakmak konusunda Rosa Cabarcas'la anlaşmıştım. Her defasında elimde kız için ya da her ikimizin zevkine hitap eden yeni bir şeyle saat onda gidiyor, gecelerimizin tiyatro dekorunu kurmak için saklı duran araç gereci çıkarmaya birkaç dakikamı harcıyordum. Saat beşten geçe kalmamak koşuluyla eve dönmeden önce de her şeyi yeniden kilit altına alıyordum. O zaman oda, rasgele müşterilerin hüzünlü aşkları için ta başlangıçta olduğu gibi çırılçıplak kalıyordu. Bir sabah, gün doğduğundan itibaren radyonun en çok dinlenen sesi olan Marcos Perez'in pazartesi haberlerinde benim pazar yazılarımdan birini okumaya karar verdiğini duydum. Mide bulantımı bastırabildiğimde, şaşkınlık içinde şöyle dedim: "Biliyorsun, Delgadina, şöhret çok şişman bir hanımdır, hiçbirimizle yatmaz, ama uyandığımızda hep yatağın karşısından bize bakmaktadır."

O günlerin birinde Rosa Cabarcas'la birlikte kahvaltı etmek üzere orada kalmıştım, sıkı sıkıya tuttuğu yasa ve artık kaşlarını örtmekte olan o siyah boneye rağmen eskisi kadar düşkün görünmez olmuştu. Gözlerimden yaşlar getiren acılı yiyecekler ikram ettiği kahvaltıları 'müthiş' diye ün yapmıştı. Canlı bir ateşi andıran ilk lokmadan sonra gözyaşları içinde şöyle dedim ona: "Bu gece kıçımın yanması için mehtaba gerek kalmayacak." "Hiç şikâyet etme," dedi o da. "Yanıyorsa, Allah'a şükür hâlâ var olduğundandır."

Delgadina'nın adını andığımda şaşırdı. "Onun adı öyle değil ki," dedi, "onun adı..." "Sakın söyleme," diye sözünü kestim, "benim için Delgadina o." Omuzlarını silkti: "Pekâlâ, ne de olsa senin malın, ama bana idrar söktürücü bir ilaç adı gibi geldi." Kızın aynaya yazdığı o kaplanlı yazıyı anlattım ona. "O olamaz," dedi Rosa, "okuması yazması yoktur." "Öyleyse kim?" Kadın omuzlarını silkti: "Odada ölen biri olabilir."

O kahvaltıları Rosa Cabarcas'a içimi dökmek için fırsat biliyor, Delgadina'nın esenliğini ve rahatını sağlayacak küçücük lütuflar

istiyordum ondan. Tıpkı bir okullu kız cilvesiyle hiç düşünmeden yerine getiriyordu bunları. "Ne komik!" dedi o günlerin birinde. "Sanki kızı benden istiyormuşsun gibi hissediyorum kendimi." "Yeri gelmişken," diye aklına esti sonra, "neden onunla evlenmiyorsun?" Öylece kalakaldım. "Ciddi söylüyorum," diye üsteledi, "sana daha ucuza gelir. Ne de olsa senin yaşında bir insanın sorunu işe yaramak ya da yaramamaktır, ama bu sorunu çözümlediğini söylemiştin bana." Lâfı gediğine koydum: "Seks, insanın aşkı bulamadığında elinde kalan bir tesellidir."

Rosa kahkahayı bastı: "Ay, benim akıllım, senin tam bir erkek olduğunu, hem de ezelden beri öyle olduğunu hep bilirdim, düşmanların silâhlarını teslim ederlerken senin hâlâ öyle kalmana sevindim. Tevekkeli değil seni dillerinden düşürmüyorlar. Marcos Perez'i dinledin mi?" "Onu herkes dinliyor," dedim, konuyu kısa kesmek için. Ama o üsteledi: "Profesör Camacho y Cano da dünkü Her Şeyden Birazcık Saati'nde dedi ki, dünya artık eskisi gibi değilmiş, çünkü senin gibi adamlar pek fazla kalmamış."

O hafta sonu Delgadina'yı ateşi çıkmış, öksürür buldum. Bana evde yapılma bir ilaç versin diye Rosa Cabarcas'ı uyandırdım, odaya bir ilkyardım çantası getirdi. İki gün sonra Delgadina hâlâ bitkin bir haldeydi, her zamanki düğme dikme işine de geri dönememişti. Doktor bir hafta içinde geçecek sıradan bir grip için evde yapılacak bir tedavi vermiş, ama genel olarak yetersiz beslendiğini görünce telâşa kapılmıştı. Kızı göremez olmuştum, eksikliğini duyuyordum, odayı o olmadan düzeltmek için bunu fırsat bildim.

Alvaro Cepeda'nın öykü kitabı Todas estâbomos a la espera[19] için Cecilia Porras'ın mürekkepli kalemle yaptığı bir desenini götürdüm oraya. Uykusuz gecelerimde oyalanmak için Romain Rolland'ın[20] altı ciltlik Jean Christophe J'ini de. Öyle ki Delgadina odaya geri dönebildiğinde orayı yerleşik bir mutluluğa yaraşır durumda buldu: Hava hoş kokulu bir böcek ilacıyla arındırılmıştı, duvarlar pembe, lambalar uyumlu tonlardaydı, vazolarda taze çiçekler, en sevdiğim kitaplar annemin bugünün zevkine göre başka türlü asılmış güzel tabloları vardı. Eski radyoyu kısa dalga bir radyoyla değiştirmiştim, Delgadina Mozart'ın kuartetleriyle uyumayı

öğrensin diye bir klasik müzik programına ayarlanmış olarak tutuyordum, ama bir gece radyoyu en moda olan boleroları çalmakta uzmanlaşmış bir istasyona çevrilmiş buldum. Kuşkusuz bu onun zevkiydi, hiç üzüntüye kapılmadan kabullendim bunu, çünkü ben de daha iyi günlerimde bu zevki yürekten tatmıştım. Ertesi sabah eve dönmeden önce dudak boyasıyla aynaya şöyle yazdım: Yavrucuğum, bu dünyada yalnızız.

O dönemlerde kız sanki vaktinden önce büyüyormuş gibi garip bir izlenime kapıldım. Bunu Rosa Cabarcas'a da söyledim, ama ona doğal geldi. "Aralığın beşinde on beşini bitiriyor," dedi. Kusursuz bir Yay burcu. Bir yaş daha bitirecek kadar gerçek olması tedirgin etti beni. Ona ne hediye edebilirdim? "Bir bisiklet," dedi Rosa Cabarcas. "Düğme dikmek için günde iki kez şehrin öbür ucuna gitmek zorunda." Kullandığı bisikleti dükkânın arka tarafında gösterdi bana, gerçekten de öylesine sevilen bir kadına hiç yakışmayan bir hurda gibi görünüyordu. Yine de Delgadina'nın gerçek hayatta var olduğunun elle tutulur bir kanıtı olarak heyecanlandırmıştı beni.

Ona en iyi bisikleti almaya gittiğimde içimden gelen deneme isteğine dayanamadım, mağazanın önündeki rampada şöyle birkaç tur attım. Yaşımı soran satıcıya yaşlılara özgü bir işveyle yanıt verdim: "Doksan biri bitiriyorum." Görevli, tam istediğim şeyi söyledi: "Vallahi yirmi yaş daha küçük gösteriyorsunuz." Bu okul alışkanlığımı nasıl hâlâ unutmadığımı ben bile anlayamıyor, keyfimden kabıma sığamıyordum. Bir şarkı tutturdum. Önceleri alçak sesle kendi kendime söylüyordum, daha sonra, halk pazarındaki rengârenk tezgâhların, çılgınca trafiğin ortasında, Büyük Caruso gibi azametle, sesimin tüm gücüyle söylemeye başladım. İnsanlar eğlenerek bakıyorlar, bağırıyorlardı bana, tekerlekli sandalyeyle Kolombiya Turu'na katılmaya özendiriyorlardı beni. Bense şarkımı kesmeden elimle mutlu bir gemici selâmı veriyordum onlara. O hafta, aralık ayı onuruna, cüretkâr bir yazı daha döktürdüm: Doksan yaşında bisiklete binerek nasıl mutlu olunur?

Doğum gününün akşamı Delgadina'ya şarkının tamamını söyledim, sonra da vücudunun her yanını soluğum kesilene kadar öptüm: omurgasını gevşek kaba etlerine kadar, omur omur, beninin bulunduğu yan tarafını, sonra da hiç tükenmeyen kalbinin bulunduğu

öbür yanını. Ben öptükçe bedeninin sıcaklığı artıyor, vahşi bir koku çıkarıyordu. O da bana teninin her santiminde yepyeni titreşimlerle karşılık verdi, her bir santimde farklı bir sıcaklık, kendine özgü bir tat, yeni bir inilti buluyordum, tüm bedeni ta içinden bir arpej tınısıyla art arda yankılandı ve meme uçları ben dokunmadan tomurcuklandı. Sabaha karşı uykum gelmeye başlarken, denizde kalabalıkların mırıltısına benzer öyle bir ses, ağaçlarda öyle bir telâş duydum ki, sanki kalbimi delip geçti. O zaman kalkıp banyoya giderek aynaya şöyle yazdım: Delgadina hayatım, Noel rüzgârları geldi.

En mutlu anılarımdan birinde, bir sabah okuldan çıkarken hissettiğim buna benzer bir hava değişikliği olmuştu. "Bana neler oluyor?" Öğretmen şaşırarak şöyle demişti: "Aman, çocuğum, rüzgâr çıktığını görmüyor musun?" Ondan seksen yıl sonra Delgadina'nın yatağında uyandığımda yeniden duyuyordum onu, berrak gökyüzüyle, kum fırtınalarıyla, döne döne esip evlerin çatılarını uçuran, okullu kızların eteklerini kaldıran sokak rüzgârlarıyla her zamanki dakikliği içinde geri dönen aynı aralık ayıydı bu. O zaman şehrin her yerinde hayaletler dolaşıyormuş gibi bir yankılanma olurdu. Esintili gecelerde halk pazarındaki bağrışmalar, sanki köşenin ardından gelirmiş gibi en yüksek mahallelerden bile duyulurdu. O zamanlar, aniden esen aralık rüzgârlarının, en uzak genelevlere dağılmış dostlarımızı seslerinden tanıyıp bulmamıza olanak verdiği çok olurdu.

Her şeye rağmen Delgadina'nın Noel'i benimle değil ailesiyle birlikte geçireceğinin kötü haberi de bu esintilerle birlikte geldi bana. Dünyada hiç sevmediğim bir şey varsa o da zorunlu bayramlardır, insanlar sevinçten ağlarlar, iki bin yıl önce yoksul bir ahırın içinde dünyaya gelen bir çocukla hiç ilgisi olmayan havai fişekler, aptalca Noel şarkıları ve krepon kâğıdından yapılma süslemeler vardır. Yine de o gece geldiğinde kızın özlemine dayanamadım, o orada olmadığı halde kalkıp odaya gittim. İyi bir uyku çektim, uyandığımda yanımda kutup ayısı gibi iki ayağının üstünde yürüyen pelüş bir ayıyla bir de kart vardı: Çirkin babaya. Rosa Cabarcas, daha önce Delgadina'nın benim aynaya yazdığım yazılardan okumayı öğrenmekte olduğunu söylemişti bana, bu el yazısının düzgünlüğünü hayranlık uyandırıcı bulmuştum. Ama Rosa Cabarcas, ayının kendi

hediyesi olduğu şeklindeki ikinci bir kötü haberle bozum etti beni, böylece yılbaşı gecesi kendi evimde kalıp saat sekizde yatağa girdim, hiçbir üzüntüye kapılmadan uyudum. Çok mutluydum, çünkü saat on ikiyi vurduğunda, şiddetle çalan çan seslerinin, fabrika ve itfaiye sirenlerinin, gemi düdüklerinin, atılan silâhların, havai fişeklerin arasında, Delgadina'nın ayaklarının ucuna basa basa içeri girdiğini, yanıma uzanarak bana bir öpücük verdiğini hissettim. Öylesine gerçekti ki, ağzımda onun o meyankökü kokusu kalmıştı.

4

Yeni yılın başlarında, sanki birlikte ve uyanık olarak yaşıyormuşuz gibi birbirimizi tanımaya başlamıştık, çünkü ben onun uyanmadan duyabileceği yumuşak bir ses tonu bulmuştum, o da doğal bir beden diliyle yanıt veriyordu bana. Ruhsal durumu uyuma biçiminden anlaşılıyordu. Başlangıçtaki bitkin ve kaba saba halinden çıkarak, gitgide yüzünü güzelleştiren, uykusunu rahatlatan bir iç huzura kavuşuyordu. Ona hayatımı anlatıyordum; açıkça söylemesem de içinde onun ve yalnızca onun bulunduğu pazar yazılarımın karalamalarını kulağına okuyordum. O günlerde, vaktiyle annemin olan zümrütlü bir çift halka küpeyi yastığının üzerine bıraktım. Bir sonraki buluşmamızda bunları takmış, hiç de yakışmamıştı. Daha sonra teninin rengine daha çok uyan bir çift sallantılı küpe götürdüm ona. Şöyle açıkladım: "İlk getirdiklerim tipine ve saç kesimine hiç uymuyordu. Bunlar sana daha çok yakışacak." Onu izleyen iki buluşmamızda ikisini de kullanmamıştı, ama üçüncüsünde benim söylediğimi taktı. Böylece emirlerimi dinlemediğini, ama gönlümü almak için fırsat kolladığını anlamıştım. O günlerde bu tür ev yaşantısına kendimi öyle alışmış hissediyordum ki, artık çıplak yatmayı bırakmış, karşısında çıkaracağım kimsem olmadığı için giymez olduğum Çin ipeğinden pijamamı giymiştim yeniden.

Bütün dünyanın Fransızlardan daha fazla hayran olduğu Fransız yazar Saint-Exupery'nin Küçük Prenslini okumaya başladım kıza. Onu uyandırmadan oyalayan ilk kitap olmuştu bu, o kadar ki okumayı bitirebilmek için oraya art arda iki gün gitmek zorunda kalmıştım. Sonra okumaya Perrault'nun[21] öyküleriyle, Kutsal Tarihle ve Binbir Gece Masalları'nın çocuklar için daha arındırılmış bir versiyonuyla devam ettik. Her biri arasındaki değişikliklerden, okuduklarıma karşı duyduğu ilgiye göre uykusunun farklı derinliklerde olduğunun ayrımına varmıştım. Dibe vurduğunu hissedince ışığı yakıyor, ona sarılıp horozlar ötene kadar uyuyordum.

Kendimi o kadar mutlu hissediyordum ki, kızın gözkapaklarına yumuşacık öpücükler konduruyordum, sonra bir gece sanki gökyüzü

aydınlanmış gibi oldu: İlk kez gülümsemişti. Daha sonra, hiçbir nedeni olmaksızın yatakta sırtını döndü bana ve hoşnutsuz bir ses tonuyla şöyle dedi: "Salyangozları ağlatan Isabel'di." Karşılıklı konuşuruz umuduyla heyecanlanarak, aynı ses tonuyla sordum: "Kimindi onlar?" Yanıt vermedi. Sesinde avam takımına özgü bir tını vardı, sanki kendisinin değildi de içinde taşıdığı bir yabancının sesiydi. İşte o zaman ruhumdaki en küçük bir kuşku gölgesi bile yok oldu: Onu uyur haliyle tercih ediyordum.

Tek sorunum kediydi. İştahsızdı, ürkekti, her zamanki köşesinde iki gündür kafasını kaldırmamıştı; Damiana onu alıp veterinere götürsün diye hasır sepetine koymak istediğimde yaralı bir yırtıcı hayvan gibi pençe attı bana. Damiana onu zorlukla zapt edebildi ve agave elyafından yapılma bir çuvalın içinde debelenir halde alıp götürdü. Bir süre sonra Hayvan Üretme Çiftliği'nden arayarak onu öldürmekten başka çareleri olmadığını, benim onayımın gerektiğini haber verdi. "Neden?" "Çünkü artık çok yaşlı da ondan," dedi Damiana. Beni de bir kedi fırınına atıp diri diri kızartabileceklerini düşündüm öfkeyle. İki ateş arasında savunmasız kaldığımı hissediyordum: Kediyi sevmeyi öğrenememiştim, ama sırf yaşlı diye onu öldürmeleri emrini vermeye de yüreğim elvermiyordu. Öyle bir şey elkitapçığının neresinde yazılıydı ki?

Bu olay beni o kadar duygulandırmıştı ki, pazar yazımı Neruda'dan aşırma bir başlık altında yazdım: Kedi minicik bir salon kaplanı mıdır? Bu yazı, okuyucuları kedi yanlıları ve kedi karşıtları diye bir kez daha ikiye bölen yeni bir kampanyayı başlattı. Beş gün içinde, bir kediyi yaşlı olduğu için değil, halk sağlığı nedeniyle kurban etmenin kabul edilebilir bir şey olduğu tezi ağır basmıştı.

Annemin ölümünden sonra, uyurken biri bana dokunacak korkusuyla uykularım kaçar olmuştu. Bir gece onun dokunduğunu hissetmiştim, ama sesi bana yeniden huzur vermişti: Figlio mio poveretto.[22] Bir sabah kör karanlıkta Delgadina'nın odasındayken aynı şeyi yeniden hissettim, kızın bana dokunduğunu sanarak mest olmuştum. Ama o değildi: Karanlıkta karşımda Rosa Cabarcas duruyordu. "Giyin de gel benimle," dedi, "ciddi bir sorunum var."

Gerçekten de öyleydi, hattâ düşünebileceğimden de ciddiydi. Evin önemli müşterilerinden birini, avludaki birinci odada bıçaklayarak öldürmüşlerdi. Katil kaçmıştı. Çırılçıplak ama ayakkabıları ayağında duran o koskoca ceset, kandan sırılsıklam yatağın ortasında haşlanmış bir tavuk kadar solgun görünüyordu. İçeri girer girmez tanımıştım onu: J.M.B., zarafetiyle, cana yakınlığıyla, şık giyimiyle, özellikle de evinin tertemiz olmasıyla ün yapmış büyük bir bankerdi. Boynunda dudak gibi mosmor iki yara, karnında da kanaması hâlâ durmamış bir kesik vardı. Bedeni henüz katılaşmaya başlamamıştı. Beni yaralarından da fazla etkileyen şey, ölüm nedeniyle büzüşmüş olan organına takılı duran, görünüşe göre kullanılmamış olan prezervatifi oldu.

Rosa Cabarcas adamın kiminle olduğunu bilmiyordu, çünkü o da içeriye meyve bahçesi tarafındaki büyük kapıdan girme ayrıcalığına sahipti. Yanındakinin bir başka erkek olduğu kuşkusunu da göz ardı etmiyordu. Genelev sahibesinin benden istediği tek şey, cesedi giydirmesine yardım etmemdi. Kendinden o kadar emindi ki, ölümün onun gözünde evin içindeki sıradan işlerden biri gibi olduğu düşüncesi tedirgin etti beni. "Bir ölüyü giydirmekten daha zor şey yoktur," dedim. "Ben o işi çok yaptım," diye karşılık verdi. "Biri tutarsa kolay olur." Onu uyardım: "İngiliz beyefendisi gibi el değmemiş giysisinin içinde bıçaklanarak doğranmış bir cesede kimin inanacağını sanıyorsun?"

Delgadina'yı düşününce içim titredi. "Kızı alıp gitsen iyi olur," dedi Rosa Cabarcas. "Önce ölüyü halledelim," dedim, korkudan buz gibi kesilerek. Kadın korktuğumu sezinlemişti, beni küçümsediğini gizleyemedi: "Titriyorsun!" "Kız için," dedim, ama yalnızca yarı yarıya doğruydu. "Söyle de kimse gelmeden gitsin." "Tamam," dedi kadın, "ama gazeteci olarak sana bir şey olmaz." "Sana da," dedim, biraz da hınçla. "Bu hükümetteki tek liberal sensin."

Huzurlu doğası ve ezelden beri güvenli bir yer olması nedeniyle pek rağbette olan şehrimiz, rezil, vahşi bir cinayet haberiyle her yıl sarsılırdı. Bu kez öyle olmadı. Başlıklarda aşırı, ama ayrıntılarda ölçülü olan resmî haberin dediğine göre, genç bankacı anlaşılamayan nedenlerle Pradomar yolunda saldırıya uğrayarak bıçaklanıp öldürülmüştü. Düşmanları yoktu. Hükümet bildirisi, katil

zanlıları olarak ülkenin iç taraflarından gelen göçmenleri gösteriyordu, bunlar halkın yurttaşlık ruhuna ters düşen bir adi suç dalgasının patlak vermesine neden olmuşlardı. İlk saatlerde elliden fazla kişi tutuklanmıştı.

Son derece sarsılmış bir halde kalkıp bizim polis muhabirine gittim; olayları önceden davranıp yazmak hevesinde olan, kafasında yeşil renkte plastik şapka siperi, kollarında lastikleriyle yirmili yılların tipik bir gazetecisiydi. Yine de cinayet hakkında kopuk kopuk birkaç önemsiz kırıntı biliyordu yalnızca, ben de kendim için tedbiri elden bırakmadan eksiklerini tamamladım. Böylece, tümüyle güvenilir kaynakların her zamanki hayaletine atıfta bulunarak, birinci sayfada sekiz sütunluk bir haber için beş tabaka kâğıdı elbirliğiyle yazıp bitirdik. Ama Dokuzda Gelen Korkunç Adam'ın -yani sansürcümüzün-, onun yerine, bunun sol görüşlü haydutların bir saldırısı olduğu biçimindeki resmî haberi koyarken eli hiç titremedi. Ben de yüzyılın en kuşku dolu, en kalabalık cenaze törenine can sıkıntısıyla çatılmış kaşlarla katılarak vicdanımı temizlemiş oldum.

O gece eve dönünce, Delgadina'ya ne olduğunu anlayayım diye Rosa Cabarcas'a telefon ettim, ama telefona dört gün boyunca cevap vermedi. Beşinci gün dişlerimi sıkarak gittim evine. Kapılar mühürlenmişti, ama polis tarafından değil, Sağlık Bakanlığı tarafından. Konu komşudan kimsenin bir şey bildiği yoktu. Delgadina'nın hiçbir yerde izine rastlamayınca, beni soluk soluğa bırakan, amansız, kimi zaman da gülünç bir araştırmaya giriştim. Çocukların sıvaları dökülmüş Simon Bolivar heykeline tırmanmacılık oynadıkları toz toprak içindeki bir parkın banklarında günlerce oturup bisikletli genç kızları izledim. Pedal çevirerek ceylanlar gibi geçip gidiyorlardı; güzeldiler, el altındaydılar, körebe oyununda yakalanmaya hazırdılar. Umudumu kesince bu kez boleroların huzuruna sığındım. Zehir katılmış bir içki gibiydiler: Şarkıların her bir sözcüğünde o vardı. Yazı yazmak için her zaman sessizliğe ihtiyaç duymuşumdur, çünkü aklım yazıdan çok müziğe gider. Bu kez tersi olmuştu: Yalnızca boleroların gölgesinde yazabiliyordum. Hayatım onunla dolmuştu. O iki hafta içinde yazdığım yazılar aşk mektupları için anahtar olabilecek birer modele dönüşmüştü. Yazı işleri müdürü, yanıt olarak çığ gibi gelen mektuplar karşısında sinirlenerek, onca

âşık okuyucuyu nasıl teselli edebileceğimizi düşünedururken, aşkın dozunu biraz azaltmamı istedi benden.

Hayatımdaki huzur eksikliği günlük yaşamımdaki şaşmaz düzeni de yok etmişti. Saat beşte uyanıyor, ama odanın karanlığı içinde yatmaya devam ederek Delgadina'yı gerçekdışı yaşantısında kardeşlerini kaldırırken, okula gitsinler diye giydirirken, varsa onlara kahvaltı verirken, sonra da düğme dikme cezasını çekmek üzere bisikletle şehri bir baştan bir başa geçerken hayal ediyordum. Şaşkınlıkla soruyordum kendi kendime: Bir kadın düğme dikerken ne düşünür? Acaba beni mi düşünüyordu? Acaba benimle buluşmak için o da arıyor muydu Rosa Cabarcas'ı? Üzerimdeki tamirci tulumunu çıkarmadan, yıkanmadan, tıraş olmadan, dişlerimi fırçalamadan bütün bir hafta geçirdim, çünkü insanın üstünü başını birisi için düzelttiğini, birisi uğruna giyinip kokular süründüğünü aşk çok geç öğretmişti bana. Benim hayatta hiçbir zaman böyle bir kimsem olmamıştı. Damiana sabahın saat onunda beni hamakta çırılçıplak yatarken bulunca hasta olduğumu sandı. Gözlerinin arzuyla bulandığını gördüm ve çırılçıplak oynaşmayı önerdim ona. Küçümseyen gözlerle bakarak şöyle dedi bana:

"Evet diyecek olursam ne yapacağınızı düşündünüz mü?"

Çektiğim acının beni ne derece yozlaştırdığını böylelikle anlamıştım. Yeniyetmeler gibi üzüntü çekerken kendi kendimi tanıyamıyordum. Telefona cevap verebileyim diye bir daha evden çıkmaz olmuştum. Yazı yazarken telefonu fişten çekmiyor, çaldığında Rosa Cabarcas olabilir düşüncesiyle daha ilk zil sesinde üstüne atılıyordum. Her ne yapıyorsam dakikada bir ara verip onu arıyordum, üç gün boyunca ısrar edip durdum, ta ki sonunda onun kalpsiz bir telefon olduğunu anlayana kadar.

Yağmurlu bir akşam eve döndüğümde kediyi giriş kapısındaki merdivende kıvrılmış yatar buldum. Kir içindeydi, berbat bir durumdaydı, acınacak kadar da uysaldı. Elkitapçığı hayvanın hasta olduğunu gösteriyordu, onu iyileştirmek için kitabın dediklerini yaptım. Öğle sonrasında içim geçip başım düşerken, kedinin beni Delgadina'nın evine götürebileceği düşüncesiyle birden silkindim. Onu bir alışveriş torbasının içine koyup Rosa Cabarcas'ın dükkânına kadar götürdüm, kapısı hâlâ mühürlüydü, içeride de hayat belirtisi

yoktu, ama kedi torbanın içinde öyle bir hışımla debelendi ki, kaçmayı başardı, meyve bahçesinin duvarından atlayarak ağaçların arasında gözden kayboldu. Sokak kapısını yumrukladım, asker gibi sert bir ses kapıyı açmadan içeriden sordu: "Kim o?" "İyi niyetli bir kişi," dedim ondan aşağı kalmamak için. "Ev sahibesinin peşindeyim." "Ev sahibesi yok," dedi o ses. "Hiç değilse kapıyı aç da kediyi alayım," diye ısrar ettim. "Burada kedi yok," dedi. Ben de sordum: "Siz kimsiniz?"

"Hiç kimse," dedi sesin sahibi.

İnsanın aşkından ölmesinin dilde hoş görülebilir şiirsel bir abartı olduğunu düşünmüşümdür hep. O akşam, bir kez daha kedisiz ve onsuz olarak eve döndüğümde, yalnızca insanın ölmesinin mümkün olduğunu değil, benim de böyle yaşlı ve kimsesiz bir halde aşkımdan ölmekte olduğumu anladım. Ama aynı zamanda bunun tam tersi bir gerçeğin de geçerli olduğunun farkına varmıştım: Yaşadığım kâbusun verdiği zevki dünyada hiçbir şeye değişmezdim. Leopardi'nin[23] şarkılarını çevirmeye çalışırken on beş yıldan fazla zamanımı vermiştim ve ancak o akşam yürekten hissediyordum onları: Heyhat, bu aşksa, nasıl da acı çektiriyor.

Üzerimde tulumla, tıraşsız olarak gazeteye girmem, akli dengem üzerinde bazı kuşkular uyandırmıştı. Yeniden düzenlenen bina, teker kişilik camlı kabinleri, tepe ışıklarıyla tıpkı bir doğumevini andırıyordu. Sessiz ve konforlu olan bu yapay ortam insanı fısıltıyla konuşmaya, ayaklarının ucuna basa basa yürümeye zorluyordu. Giriş holünde, ömür boyu müdür olan o üç kişinin, sanki ölmüş kral naipleriymiş gibi, yağlıboya tabloları, ayrıca ünlü ziyaretçilerin fotoğrafları vardı. Çok geniş olan ana salonun tepesinde, şimdiki yazı işleri personelinin doğum günümün akşamı çekilmiş olan devasa fotoğrafı asılıydı. Otuz yaşımdayken çekilmiş olan o öteki fotoğrafla aklımdan kıyaslamadan edemedim ve insanın resimlerde gerçekte olduğundan çok daha fazla ve çok daha kötü bir biçimde yaşlandığını dehşet içinde bir kez daha anladım. Doğum günümün akşamında beni öpmüş olan sekreter hasta olup olmadığımı sordu. İnanmasın diye ona gerçeği söylemekten mutluluk duydum: "Aşk hastasıyım." "Ne yazık ki benim için değil!" dedi. Ben de iltifatını iade ettim: "O kadar emin olmayın."

Bizim polis muhabiri, kabininden dışarı çıkıp bağırarak, belediye morgunda teşhis edilmemiş iki kızın cesedinin bulunduğunu söyledi. Korku içinde sordum: "Kaç yaşındaymış?" "Gençmiş," dedi. "Rejimin zorbaları tarafından kovalanarak iç bölgelerden buralara kadar gelip sığınmış olabilirler." Rahatlayarak derin bir soluk aldım. "Bu durum, tıpkı kan lekesi gibi yayılıp sessizce üstümüzü örtüyor," dedim. Polis muhabiri, uzaklaşmışken bağırdı:

"Kan değil, üstadım, bok."

Birkaç gün sonra daha beter bir şey geldi başıma, elinde kedininkinin eşi olan bir sepetle yürüyen bir kız bir anda bir ürperti gibi geçiverdi Dünya Kitapçısı'nın önünden. Tam öğle vakti curcunasında kalabalığın arasından dirsek darbeleriyle ilerleyerek düştüm peşine. Kız çok güzeldi, insanların arasından kendine kolayca yol açarak öyle uzun adımlarla yürüyordu ki, zorlukla yetişebildim ona. Sonunda önüne geçip yüzüne baktım. Kız duraklamadan, özür de dilemeden eliyle yana itti beni. Sandığım kişi değildi, ama kibirliliği sanki oymuş gibi üzdü beni. İşte o zaman Delgadina'yı uyanık ve giyimli olarak tanıyamayacağımı anladım, beni hiç görmediğine göre onun da benim kim olduğumu bilemeyeceğini anlamıştım. Çılgınca bir davranışla, bana onu anımsatan şarkıları dinlememek, söylememek, hatırlamamak için kendi kendime cesaret vermeye çalışarak, üç gün boyunca, yeni doğmuş bebekler için mavi ve pembe renkli on iki çift patik ördüm.

İşin doğrusu artık halim kalmamıştı, aşk karşısındaki zaaflarım yüzünden yaşlılığın bilincine varmaya başlıyordum. Bir halk otobüsü şehrin alışveriş merkezinin göbeğinde bisikletli bir kızı ezip geçtiğinde daha da dramatik bir deneyim yaşadım. Kızı cankurtaranla daha yeni alıp götürmüşlerdi, facianın büyüklüğü bisikletin taze bir kan birikintisinin üzerindeki hurdahaş olmuş halinden anlaşılıyordu. Ancak benim heyecanım bisikletin parçalanmış olmasından çok, markası, modeli ve renginden geliyordu. Delgadina'ya kendi elimle hediye ettiğimden başkası olamazdı bu.

Görgü tanıkları, yaralı bisikletlinin çok genç, uzun boylu ve zayıf bir kız olduğunda, saçlarının da kısa ve kıvırcık olduğunda birleşmişlerdi. Perişan bir halde önümden geçen ilk taksiye atladım,

Yardımsevenler Hastanesi'ne götürmesini söyledim, kumlara kakılmış bir hapishaneyi andıran, duvarları kirli sarı renkte eski bir binaydı burası. İçeriye girmek yarım saatimi aldı, meyve ağaçlarıyla dolu hoş kokulu bir avluya çıkmam da bir o kadar sürdü, orada üzgün görünüşlü bir kadın yolumu keserek gözlerimin içine baktı ve şöyle bağırdı:

"Ben aramadığın kişiyim."

Ancak o zaman hatırladım belediye tımarhanesindeki zararsız hastaların orada serbest yaşadıklarını. Bir hastabakıcı beni acil koğuşuna götürsün diye, hastane yönetimine girip kendimi gazeteci olarak tanıtmak zorunda kaldım. Giren hastaların kayıt defterinde şu bilgiler vardı: Rosalba Rios, on altı yaşında, bilinen bir işi yok. Tanı: beyin sarsıntısı. Koğuş şefine onu görüp göremeyeceğimi sordum, içimden hayır demelerini umuyordum, ama belki hastanenin bu terk edilmişliği üzerine bir şeyler yazmak isterim diye seve seve alıp götürdüler beni.

Havada güçlü bir asitfenik kokusunun duyulduğu, hastaların da yataklarda üst üste yattıkları, karmakarışık bir koğuştan geçtik. Dip taraftaki tek kişilik bir odada, madenî bir sedyenin üzerinde aradığımız kız yatıyordu. Kafası sargı bezleriyle sarılıydı, şişmiş ve morarmış olan yüzünden bir şey anlaşılamıyordu, ama ayaklarını görmem o olmadığını anlamama yetmişti. Ancak o zaman akıl edebildim kendi kendime şöyle sormayı: O olsaydı ne yapardım?

Hâlâ gecenin örümcek ağlarına dolanmış bir haldeyken, ertesi gün Rosa Cabarcas'ın vaktiyle bir keresinde kızın çalıştığını söylemiş olduğu o gömlek dikimevine gitme cesaretini buldum kendimde; dikimevinin sahibinden, Birleşmiş Milletler'in tüm kıtayı kapsayacak bir projesi için model olmak üzere tesislerini bize göstermesini istedim. Kalın derili, suratsız bir Lübnanlıydı, evrensel bir örnek olur hayaliyle krallığının kapılarını açtı bize.

Işıklandırılmış geniş bir salonda, Büyük Perhiz'in ilk çarşambasının külle çizilmiş haçları[24] alınlarında hâlâ duran beyaz gömlekli üç yüz genç kız düğme dikiyordu. İçeri girdiğimizi görünce okullu kızlar gibi yerlerinde doğruldular, müdür ezelden kalma düğme dikme sanatına getirdikleri yenilikleri anlatıp dururken hepsi yan

gözle bizi izliyordu. Ben, giyimli ve uyanık Delgadina'yı keşfedeceğim korkusuyla her birinin yüzünü inceliyordum. Ama acımasız bir hayranlıkla dolu korkutucu bakışlarıyla beni keşfeden onlardan biri oldu:

"Bakar mısınız, efendim, gazetede aşk mektupları yazan siz değil misiniz?"

Uyuyan bir kızın insanı böylesine perişan edebileceği aklımın ucundan bile geçmezdi. Veda etmeden, çile dolduran o bakirelerden birinin aradığım kız olup olmadığını bile düşünmeden kaçıp gittim dikimevinden. Oradan çıktığımda, hayatta bana kalan tek duygu ağlama arzusuydu.

Bir ay sonra Rosa Cabarcas inanılmaz bir açıklamayla aradı beni: Bankerin öldürülmesinin ardından, Cartagena de Indias'ta çoktan hak ettiği bir dinlenmeye çekilmişti. Tabii ki inanmadım, bu kadar şanslı olduğu için onu kutladım. Bu yalanını uzun uzadıya anlatmasına göz yumduktan sonra yüreğimde fokurdayan o soruyu sordum ona:

"Ya kıza ne oldu?"

Rosa Cabarcas uzun bir süre sustu. "Orada," dedi sonunda, ama sesinde kaçamaklı bir ifade vardı: "Bir süre beklemek gerekiyor." "Ne kadar?" "Hiçbir fikrim yok, ben sana haber veririm." Elimden kaçtığını hissederek birden durdurdum onu: "Bekle, bana bir umut ışığı yak." "Umut ışığı yok," dedi kadın, sonra da sözünü tamamladı: "Dikkatli ol, kendine kötülük edebilirsin, her şeyden çok da ona." Bense bu tür nazlanmaları çekecek durumda değildim. Gerçeğe birazcık yaklaşmak için de olsa bir fırsat vermesi için yalvardım. "Ne de olsa," dedim, "biz seninle suç ortağıyız." "Sakin ol," dedi, "kız iyi, aramanı bekliyor, ama şimdilik yapılacak bir şey yok, daha fazla bir şey de söyleyecek değilim. Hoşçakal."

Ne yapacağımı bilemeyerek elimde telefonla öylece kalakalmıştım, çünkü iyilikle olmadıkça o kadından bir şey elde edemeyeceğimi bilecek kadar iyi tanıyordum onu. Mantıktan çok rastlantılara güvenerek, öğle sonrasında evinin oralarda şöyle kaçamak bir tur attım, evi hâlâ kapalı, Sağlık Bakanlığı'nın mühürleri de yerli yerindeydi. Rosa Cabarcas'ın bana başka bir yerden, belki

de başka bir şehirden telefon ettiğini düşündüm, yalnızca bu düşünce bile aklıma tedirgin edici birtakım olasılıklar getirmişti. Yine de akşam saat altıda, hiç beklemediğim bir sırada, benim kendi parolamı telefonda söyleyiverdi bana: "Pekâlâ, şimdi olur."

Gece saat onda, zangır zangır titreyip ağlamamak için dudaklarımı ısırarak, elim kolum İsviçre çikolatası, kozhelva ve karamela kutularıyla dolu, yatağı kaplamak için de bir sepet kızıl gülle kalkıp gittim. Kapı aralıktı, ışıklar yanıyordu, radyodan da Brahms'ın keman ve piyano için bir numaralı sonatı yarı kısılmış olarak duyuluyordu.

Yataktaki Delgadina o kadar ışıltılı ve farklıydı ki, onu tanımakta zorluk çektim.

Büyümüştü, ama boyundan boşundan değil, onu olduğundan iki-üç yaş büyük gösteren yoğun bir olgunluktan belli oluyordu büyüdüğü, her zamankinden de daha çıplaktı. Çıkıntılı elmacıkkemikleri, azgın denizlerin güneşiyle yanmış teni, ince dudakları, kısa ve kıvırcık saçları, yüzüne Praksiteles'in[25] Apollo'sundaki aynı erdişi ışıltıyı kazandırıyordu. Ama yanılgıya yer yoktu, çünkü göğüsleri o derecede büyümüştü ki elime sığmıyordu, kalçaları biçimlenme sürecini tamamlamış, kemikleri daha sağlam, daha uyumlu olmuştu. Doğanın bu becerileri beni hayran bırakmış, ama yapay olanlar şaşırtmıştı: takma kirpikler, el ve ayak tırnaklarında sedefli ojeler ve aşkla hiç ilgisi olmayan iki çeyreklik bir parfüm. Yine de beni asıl zıvanadan çıkaran, üzerinde taşıdığı servet oldu: zümrüt sallantılı altın küpeler, doğal incilerden bir kolye, elmas ışıltılı altın bir bilezik ve her parmağında gerçek taşlı birer yüzük. Sandalyenin üzerinde pullu ve işlemeli bir gece elbisesiyle saten pabuçları duruyordu. Garip bir buhar yükseldi ta içimden.

"Orospu!" diye bağırdım.

Sonra şeytan kulağıma kötü bir düşünce fısıldadı. Şöyle olmuştu: Cinayet gecesi Rosa Cabarcas'ın kızı uyarmaya herhalde ne vakti olmuştu, ne de bunu yapacak kadar soğukkanlıydı, polis de kızı odada bulmuştu, tek başınaydı, yaşı küçüktü ve cinayet ânında nerede olduğunu kanıtlayamıyordu. Böyle bir durumda Rosa Cabarcas'ın üstüne yoktur: Kendisini işlenen cinayetten temize

çıkarmaları karşılığında kızın bekâretini nüfuzlu kodamanlarından birine satmıştı. Elbette ilk yapılacak iş, rezalet yatışana kadar ortalıktan kaybolmaktı. Oh ne âlâ! Üç kişilik bir balayı, o ikisi yatakta, Rosa Cabarcas da lüks bir terasta cezasız kalma mutluluğunun tadını çıkarıyor. Mantıksız bir öfkeyle gözlerim karararak odada ne varsa hepsini duvarlara çarpıp parçalamaya koyuldum: lambaları, radyoyu, vantilatörü, aynaları, vazoları, bardakları. Acele etmeden ama hiç duraklamadan yaptım bunu, büyük bir şangırtıyla ve hayatımı kurtaran yöntemli bir sarhoşluk içinde. İlk şangırtıda kız yerinden sıçradı, ama bana bakmadan sırtım dönüp yusyuvarlak kıvrıldı ve şangırtı sona erene kadar kesik kesik ürpertiler geçirerek öylece kaldı. Avludaki tavuklarla sabahın erken saatinde ayaklanan köpekler, kopan kıyameti büsbütün artırıyorlardı. Öfkenin gözleri kör eden aklıyla en sonunda gelen bir ilhama kapılarak evi ateşe vermeye kalkarken, geceliği içinde o vurdumduymaz haliyle kapıda Rosa Cabarcas belirdi. Hiçbir şey söylemedi. Bakışlarıyla felaketin bir bilançosunu çıkardı ve kızın kafasını kolları arasına gizleyerek bir salyangoz gibi dertop olduğunu gördü: Kız dehşet içindeydi ama sapasağlamdı.

"Aman Yarabbi!" diye bağırdı Rosa Cabarcas. "Böyle bir aşk için neler vermezdim!"

Merhamet dolu bakışlarla beni baştan aşağı süzdü, sonra da buyurdu: "Gidelim." Evine kadar peşinden gittim, hiç sesini çıkarmadan bir bardak su verdi bana, karşısına oturmam için bir işaret yaptı, sonra da günah çıkarmamı istedi. "Pekâlâ," dedi, "şimdi bir yetişkin gibi davran da anlat bana: Neyin var senin?"

Açıklığa kavuşan kendi gerçeğimi anlattım ona. Rosa Cabarcas hiç şaşırmadan sessizce dinledi beni, sonunda her şeyi anlamış gibiydi. "Ne harika," dedi, "her zaman söylemişimdir kıskançlık gerçeklerden daha fazlasını bilir diye." Sonra da hiçbir şey saklamadan doğrusunu anlattı bana. Dediğine göre gerçekten de cinayet gecesinin karmaşası içinde uyuyan kızı odada unutmuştu. Müşterilerinden biri, üstelik de ölenin avukatıydı, dört bir tarafa avantalar ve rüşvetler dağıtmış, Rosa Cabarcas'ı da rezalet unutulup gidene kadar Cartagena de Indias'taki bir otelde dinlenmeye davet etmişti. "İnan bana," dedi Rosa Cabarcas, "bütün o süre boyunca

seni ve kızı bir dakika bile aklımdan çıkarmadım. Önceki gün döndüm ve ilk yaptığım iş seni telefonla aramak oldu, ama kimse açmadı. Oysa kız hemen kalkıp geldi, o kadar berbat bir durumdaydı ki, onu senin için yıkadım, senin için giydirdim, bir kraliçe gibi süslesinler diye senin için bir güzellik salonuna yolladım. Nasıl olduğunu gördün ya: Mükemmeldi. O şık giysiler mi? En yoksul öğrencilerime müşterileriyle dansa gitmeleri gerektiğinde kiraladığım giysiler onlar. Mücevherler mi? Onlar benim," dedi. "Camdan yapılma elmaslar ve tenekeden ıvır zıvır olduğunu anlamak için şöyle bir dokunmak yeterli. Yani sen hiç canını sıkma," diye sözünü tamamladı: "Hadi git, uyandır onu, özür dile ve artık bir an önce hallet bu işi. Kimse mutluluğu sizin kadar hak edemez."

Ona inanmak için doğaüstü bir çaba harcadım, ama aşk mantığa galip gelmişti. "Orospular!" dedim, içimi cayır cayır yakan bir ateşle kahrolarak. "Siz busunuz işte!" diye bağırdım: "Orospu bokları! Artık ne senin hakkında bir şey duymak istiyorum, ne de dünyadaki başka bir karı hakkında; hele onunla ilgili hiçbir şey." Kapıda dönüp ona elimle bir elveda işareti yaptım. Rosa Cabarcas hiç duraksamadı.

"Tanrı yolunu açık etsin," dedi, yüzünde hüzünlü bir ifadeyle, sonra da gerçek yaşantısına geri döndü: "Her neyse, odada tarumar ettiğin şeylerin hesabını yollarım sana."

5

Martın On Beşi'ni[26] okurken, yazarın Jül Sezar'a yakıştırdığı meşum bir cümleye rastlamıştım: İnsanın sonunda başkalarının sandığı gibi biri olmaması olanaksız. Bu sözün gerçek kökenini ne Jül Sezar'ın kendi eserinde, ne de Suetonius'tan Carcopinius'a varana kadar onun biyografi yazarlarının kitaplarında bulabilmiştim, ama onu öğrenme zahmetine değmişti. Yalnızca bu anıları yazmak için değil, aynı zamanda bunları Delgadina'nın aşkından hiç utanç duymadan yazmaya başlamak için de ihtiyacım olan kararlılığı bana veren şey, o sözlerdeki, hayatımın ondan sonraki aylardaki akışına uyan kadercilik olmuştu.

Bir an bile huzurum yoktu, ağzıma zorlukla bir lokma koyabiliyordum, o kadar kilo kaybetmiştim ki, pantolonum belimde durmuyordu. Oradan oraya dolaşan ağrılar kemiklerimde karar kılmıştı, ruhsal durumum hiç nedensiz değişiveriyordu, gecelerim ne okumama ne de müzik dinlememe olanak veren bir tedirginlik içinde geçiyor, buna karşılık gündüzleri uykuya dalmama yetmeyen tatsız bir sersemlik içinde başım düşüyordu.

Beni rahatlatan şey, hiç beklemediğim bir sırada gökten zembille indi sanki. Tıklım tıklım dolu Loma Eresca otobüsünde, bindiğini görmediğim ve yanımdaki koltukta oturan bir kadın kulağıma şöyle fısıldadı: "Hâlâ düzüşüyor musun?" Casilda Armenta'ydı bu, ateşli bir genç kız olduğundan itibaren sürekli müşterisi olarak bana katlanmış, önemsiz eski sevgililerimden biriydi. Yarı hasta ve dikili bir ağacı olmaksızın emekli olduktan sonra Çinli bir bostancıyla evlenmiş, adam ona adını ve desteğini, hattâ belki de birazcık sevgisini vermişti. Yetmiş üç yaşında her zamanki kilosundaydı, hâlâ güzel ve şahsiyetliydi, mesleğinin küstahlığını aynen sürdürüyordu.

Beni alıp evine götürdü, denize giden karayolunun üzerindeki bir tepede Çinlilere ait bir sebze bahçesiydi burası. Gölgeli bir terasta, eğreltiotlarıyla oya ağaçlarının ve saçaklara asılı kuş kafeslerinin arasında plaj sandalyelerine oturduk. Tepenin eteklerinde, yakıcı güneşin altında sebze diken konik şapkalı Çinli

bostancılar, sonra da ırmağı birkaç fersah boyunca denize kadar yönlendiren iki sıra dimdik kayaların bulunduğu Bocas de Ceniza'daki gri renkli deniz görülüyordu. Sohbet ederken nehrin ağzından içeri beyaz bir transatlantiğin girdiğini gördük; içerideki limanda hüzünlü bir boğa böğürtüsüyle öttüğünü duyana kadar sessizce izledik onu. Kadın içini çekti. "Farkında mısın? Yarım yüzyıldan beri ilk kez seni yatakta karşılamıyorum." "Biz artık başka insanlarız," dedim. Beni duymadan sözünü sürdürdü: "Radyoda senin hakkında bir şeyler söyledikleri her defasında, insanların sana olan sevgileri nedeniyle seni övdüklerinde ve sana aşk üstadı dediklerinde, düşünebiliyor musun, senin inceliklerini ve becerilerini hiç kimse benim kadar bilemez diye düşünüyorum. Ciddi söylüyorum," dedi, "kimse sana benim kadar katlanamazdı."

Daha fazla dayanamadım. O da bunu hissetti, gözlerimin yaşardığını gördü, ancak o zaman anlamış olmalıydı benim artık vaktiyle olduğum o kişi olmadığımı; ben de gösterebileceğimi hiç sanmadığım bir cesaretle karşı koydum onun bakışlarına. "Artık yaşlanıyorum," dedim ona. "Yaşlandık bile," diye iç geçirdi o. "Sorun şu ki, insan öyle olduğunu kendi içinden hissetmiyor, ama dışarıdan bakınca herkes bunu görüyor."

Yüreğimi ona açmamak olanaksızdı, böylelikle ben de içimi yakan hikâyeyi ona olduğu gibi anlattım, ta doğum günümün arifesinde Rosa Cabarcas'a açtığım o ilk telefondan tutun da, odanın içindekileri tuzla buz edip bir daha geri dönmemek üzere ayrıldığım o trajik geceye varana kadar. İçimi dökmemi sanki olayları kendisi yaşıyormuş gibi dinledi, uzun uzadıya düşündü taşındı, sonunda gülümsedi.

"Ne yaparsan yap, ama o çocuğu kaçırma," dedi. "Dünyada tek başına ölmekten daha büyük bir felâket olamaz."

Bir at kadar ağır aksak giden o minicik oyuncak trenle Colombia Limanı'na gittik. Bocas de Ceniza'nın dibi taranmadan önce tüm dünyanın ülkeye giriş yaptığı çürük çarık ahşap iskelenin karşısında öğle yemeği yedik. Palmiye yapraklarından bir çardağın altında oturduk, iriyarı zenci hatunlar, yanında hindistancevizli pilavla kızarmış öksüzbalığı ve yeşil muz dilimleri servisi yapıyorlardı. Öğleyin saat ikideki dayanılmaz mahmurluk içinde uyukladık,

kıpkırmızı kocaman bir güneş denizin içine gömülene kadar sohbetimizi sürdürdük. Gerçek hayat bana harika görünüyordu. "Baksana halayımızın sonu nereye vardı," diye alaya aldı o. Sonra da ciddiyetle sürdürdü sözünü: "Bugün dönüp de geriye baktığımda, birbiri ardından yatağımdan geçmiş binlerce erkeği görüyorum, en kötüsüyle de olsa içlerinden biriyle kalmış olmak için neler vermezdim. Allah'a şükür ki benim Çinliyi tam zamanında buldum. İnsanın küçük parmağıyla evli olması gibi bir şey, ama yalnızca bana ait."

Gözlerimin içine baktı, o söylediklerine karşı tepkimi ölçtü ve şöyle dedi: "Yani kıskançlığının sana söyledikleri doğru olsa bile, hemen kalk git o zavallı kızcağızı bul; her ne olursa olsun, yaşadığın güzelliği kimse alamaz elinden. Ama şurası da kesin, büyükbaba romantizmine kapılayım deme. Uyandır onu, ödlekliğin ve pintiliğin karşılığında şeytanın seni ödüllendirdiği o eşek çüküyle kulaklarından taşana kadar attır kıza." Sonra da büyük bir ciddiyetle ruhunu ortaya döktü: "Âşık olarak düzüşme zevkini denemeden ölmeye kalkma sakın."

Ertesi gün telefonda numarayı çevirirken elim titriyordu, hem Delgadina'yla yeniden buluşmanın gerilimi yüzünden, hem de Rosa Cabarcas'ın bana ne diyeceğinden emin olmadığım için. Odasında kırıp döktüklerimin karşılığını abarttığı için aramızda ciddi bir tartışma geçmişti. Annemin en sevdiği tablolarından birini satmak zorunda kalmıştım, tablonun değerinin bir servet ettiği söyleniyordu, ama iş ciddiyete binince hayal ettiğimin onda birini bile bulmamıştı. İstediği miktarı tasarruflarımın geri kalanıyla tamamlamış ve geri çevrilemez bir öneriyle Rosa Cabarcas'a götürmüştüm: "İster al, ister alma." Bu tam bir intihardı, çünkü sırlarımdan yalnızca birini bile satsa temiz adımı lekeleyebilirdi. Ama burun kıvırmamış, yalnızca tartışma gecesi rehin olarak tuttuğu tablolara el koymuştu. Tek bir oyunda kesin olarak kaybeden ben olmuştum: Hem Delgadina'yı kaybetmiştim, hem Rosa Cabarcas'ı, hem de biriktirdiklerimin son kalıntılarını. Yine de telefonun zihnin bir kez çalmasını dinledim, ikinci kez, üçüncü kez, ve sonunda açtı: "Buyrun?" Sesim çıkmadı. Telefonu kapadım. Kendimi hamağa attım, Satie'nin[27] insana acı çektiren lirik bir parçasıyla sakinleşmeye çalıştım, o kadar

terlemiştim ki çarşaf sırılsıklam olmuştu. Ertesi güne kadar bir daha cesaret bulamadım telefon etmeye.

"Tamam be kadın!" dedim sert bir sesle. "Bugün olur."

Rosa Cabarcas tabii bunu çoktan bekliyordu. "Ay, benim zavallı akıllım," diye iç geçirdi o her zamanki haliyle, "iki ay boyunca ortadan kayboluyorsun, sonra da sırf sadaka istemek için çıkageliyorsun." Anlattığına göre bir aydan fazladır Delgadina'yı görmemişti, benim kırıp dökmelerimin yarattığı korkudan sonra kendini öyle bir toparlamıştı ki, ne onlardan söz etmiş, ne de beni sormuştu, yeni işinden son derece hoşnuttu, düğme dikmekten çok daha rahat, parası da çok daha iyi bir işti bu. Cayır cayır yanan bir ateş dalgası içimi kavurdu. "Olsa olsa orospuluk olabilir," dedim. Rosa gözünü bile kırpmadan cevabı yapıştırdı: "Ahmaklık etme, öyle olsaydı burada olurdu. Buradan daha iyi nerede olabilir ki?" Bu hızlı mantık yürütme kuşkularımı büsbütün artırmıştı: "Orada olmadığını nereden bileyim?" "Öyleyse," diye karşılık verdi, "en iyisi hiç bilmemen. Öyle değil mi?" Bir kez daha nefret ettim ondan. O ise hiç oralı olmayarak kızın izini sürmeye söz verdi. Pek fazla umut yoktu, çünkü onu aradığı komşu kadının telefonu hâlâ kesikti, kızın nerede oturduğu hakkında da hiçbir şey bilmiyordu. "Ama kahrından ölmene gerek yok, anasını satayım," dedi, "ben seni bir saate kadar ararım."

Bu bir saat üç gün sürmüş, ama kızı emrimize amade ve sağ salim bulmuştu.

Kendimden utanarak geri döndüm oraya ve günahımın kefaretini ödemek için gecenin saat on ikisinden horozlar ötene kadar karış karış öptüm kızı. Kendi kendime sonsuza dek tekrarlama sözü verdiğim bu upuzun özür dilemeyle her şeye yeni baştan başlanmış gibi olmuştu. Oda bakımsızdı, benim koyduklarım hor kullanılmaktan yok olup gitmişti. Rosa da her şeyi olduğu gibi bırakmıştı, ona olan borcumdan dolayı her türlü yenilemeyi benim yapmam gerektiğini söylüyordu. Oysa ekonomik durumum dibe vurmuştu. Emeklilik maaşlarım her defasında daha az yetiyordu. Annemin kutsal mücevherleri dışında evde kalan satılabilir pek az şey ticari değerden yoksundu, hiçbiri antika olabilecek kadar eski değildi. Daha iyi günlerimdeyken vali bey, klasik Yunanca, Latince ve İspanyolca kitaplarımı Bölge Kütüphanesi için bir bütün olarak satın

almak gibi çekici bir öneride bulunmuştu da onları satmaya yüreğim elvermemişti. Daha sonra da siyasi değişiklikler ve dünyanın yozlaşması sonucu yönetimdeki hiç kimse artık sanatı ve edebiyatı düşünmez olmuştu. Doğru dürüst bir çözüm yolu arayıp durmaktan yorgun düşerek, Delgadina'nın bana geri vermiş olduğu mücevherleri cebime attım, halk pazarına çıkan kasvetli bir ara sokakta onları rehin vermeye gittim. Döküntü lokantalarla, sahaflarla ve rehin dükkânlarıyla dolu o berbat yerde dalgın bir bilgin havalarında birkaç kez dolaştım durdum, ama Fiorina de Dios'un itibarı beni engelliyordu: Cesaret edemedim. Bunun üzerine onları en eski ve en saygın mücevherciye alnım açık olarak satmaya karar verdim.

Tezgâhtar, bir yandan tek gözlüğüyle mücevherleri incelerken bana birtakım sorular sordu. Tıpkı bir hekimin davranışlarına, üslubuna ve titizliğine sahipti. Annemden kalan mücevherler olduğunu söyledim. Yaptığım açıklamaların her birini bir homurtuyla onaylıyordu, sonunda tek gözlüğünü çekti gözünden.

"Üzgünüm," dedi, "ama bunlar şişe camı." Benim şaşkınlığım karşısında yumuşak bir merhamet duygusuyla şu açıklamayı yaptı: Neyse ki altını altın, platini de platin. Faturalarının yanımda olduğundan emin olmak için cebimi yoklayarak, alınganlık göstermeden şöyle dedim: "Ama bunlar yüz yıldan uzun bir süre önce sizin bu saygın firmanızdan satın alınmış."

Adam istifini bozmadı. "Olur öyle şeyler," dedi, "miras olarak kalan mücevherlerde en değerli taşların zaman geçtikçe yok olduğu çok görülmüştür; ailenin yüzkaraları ya da hırsız kuyumcular tarafından başkalarıyla değiştirilir, ancak birisi çıkıp da onları satmaya kalktığında anlaşılır bu sahtekârlık. Ama bana bir dakika izin verin," dedi, mücevherleri alıp dipteki bir kapıdan çıkıp gitti. Az sonra geri döndü, hiçbir açıklama yapmadan bekleme sandalyesinde oturmamı işaret etti ve işini yapmayı sürdürdü.

Dükkânı gözden geçirdim. Annemle kaç kez gitmiştim oraya, durmadan söylediği bir sözü hatırlıyordum: Sakın babana söyleme. Birden aklıma gelen bir düşünceyle sinirlerim gerildi: Sakın Rosa Cabarcas'la Delgadina bir olup gerçek taşları satmış ve mücevherleri sahte taşlarla bana geri vermiş olmasındı?

Bu kuşkular içinde yanıp tutuşurken bir sekreter hanım gelip kendisini izlememi istedi, dip taraftaki aynı kapıdan geçerek kalın kalın kitapların durduğu upuzun raflarla çevrili küçük bir büroya girdik. Dipteki yazı masasının başından irikıyım bir Bedevi ayağa kalktı ve eski bir dost coşkusuyla bana 'sen' diye hitap ederek elimi sıktı. "Lisede birlikte okumuştuk," dedi selâm yerine. Onu hatırlamam hiç de zor olmamıştı: Okulun en iyi futbolcusuydu, gittiğimiz ilk genelevlerin de şampiyonuydu. Hatırlamadığım bir sırada artık görüşmez olmuştuk, beni o kadar pimpirik görmüş olmalıydı ki, çocukluğundaki bir okul arkadaşıyla karıştırmıştı.

Yazı masasının camı üzerinde, annemin mücevherlerinin kayıtları bulunan koca bir defter açık olarak duruyordu. İçinde iki kuşaktan güzel ve saygın Cargamantos kadınlarına ait olan değerli taşları annemin bizzat kendisinin gelip değiştirttiğini, gerçek taşları yine aynı dükkâna sattığını tarihleriyle, ayrıntılarıyla gösteren kesin bilgiler vardı. Bu, şimdiki dükkân sahibinin babası mücevher işinin başındayken, onunla biz ikimiz de okuldayken olmuştu. Ama adam kendisi yatıştırdı beni: "Bu tür küçük hileler, sıkıntıya düşmüş büyük ailelerin şereflerini feda etmeden acil ihtiyaçlarını gidermek için sık sık başvurdukları bir yoldur," dedi. Bu acı gerçek karşısında, mücevherleri asla tanımamış olduğum öteki Fiorina de Dios'tan yadigâr olarak saklamayı tercih ettim.

Temmuz ayının başlarında ölümle aramdaki gerçek uzaklığı hissettim. Kalp atışlarım aksamış, sonumun geldiğinin yanılmaz belirtilerini her yanda görmeye ve duyumsamaya başlamıştım. Bunların en belirgini Güzel Sanatlar konserinde oldu. Klima bozulmuştu, sanat ve edebiyat dünyasının kaymak tabakasını oluşturan seçkinler, tıklım tıklım dolu salonda sıcaktan bunalmışlardı, ama müziğin büyüsü ilahi bir hava yaratıyordu. Sonunda, Allegretto poco mosso'ya gelindiğinde, ölmeden önce kaderin bana sunduğu son konseri dinlemekte olduğum düşüncesiyle sarsılarak ürperdim. Acı ya da korku değil, bunu yaşayabilmiş olmanın müthiş heyecanını duydum içimde.

Kucaklaşmalar ve fotoğraf çekmeler arasında sonunda kan ter içinde kendime yol açmayı başarabildiğimde, yüz yaşında bir tanrıça gibi tekerlekli sandalyesinde oturan Ximena Ortiz'le burun buruna

geldim. Onun yalnızca oradaki varlığı bile büyük bir günah işlemişim gibi kendini hissettiriyordu bana. Teni kadar pürüzsüz ipekten fildişi renginde bir elbise giymişti, boynunda gerçek incilerden üç sıralı bir kolye vardı, sedef renkli saçları yirmili yılların modasına göre kesilmiş, yanağında bir martı kanadının ucu bırakılmıştı, iri sarı gözleri, çevresindeki halkaların doğal gölgesiyle ışıl ışıl parlıyordu. Ondaki her şey, belleğinin uğradığı çaresiz erozyon nedeniyle aklının bomboş kaldığı söylentilerini yalanlar nitelikteydi. Karşısında ne yapacağımı bilemez halde taş kesilmişken, yüzüme doğru yükselen yakıcı bir sıcaklığı bastırarak, yapmacıklı bir nezaket gösterisiyle başımı eğip sessizce selâmladım onu. Bir kraliçe gibi gülümsedi, uzanıp elimi tuttu. O zaman bunun da kaderin bir cilvesi olduğunun farkına vardım, ezelden beri beni rahatsız eden bir vicdan azabından kurtulmak için bu fırsatı kaçırmadım. "Yıllardır bu ânın hayaliyle yaşıyordum," dedim. Anlamış gibi görünmedi. "Sahi mi söylüyorsun!?" dedi. "Peki ama sen kimsin?" Gerçekten unutmuş muydu, yoksa hayatının son intikamı mıydı, asla öğrenemedim.

Oysa ölümlü olduğum gerçeği, elli yaşımdan az önce buna benzer bir olayla bir keresinde gafil avlamıştı beni; bir karnaval gecesi yüzünü hiç görmediğim harika bir kadınla çılgınca bir tango yapıyordum, benden yirmi kilo kadar daha yapılı, iki karış kadar daha uzundu, ama rüzgâra kapılmış bir tüy gibi bırakıyordu kendini kollarıma. Birbirimize o kadar sıkı sarılmış dans ediyorduk ki, damarlarında kanının dolaştığını hissediyordum; onun güçlü solumasıyla, amonyaklı ter kokusuyla, astronomik ölçülerdeki memeleriyle zevkten mest olmuş bir haldeyken, ölümün haykırmasıyla ilk kez sarsılarak neredeyse yere yıkılacak gibi oldum. Kulağımın içinde gaipten gelen acımasız bir haber gibiydi: Ne yaparsan yap, bu yıl ya da yüz yıl içinde bir gün sonsuza dek öleceksin. Kadın korkarak ayrıldı benden: "Neyiniz var?" "Hiç," dedim, kalp atışlarımı bastırmaya çalışarak: "Sizin için titriyorum."

O günden sonra hayatı yıllarla değil, onyıllarla ölçmeye başlamıştım. Ellili yıllarım belirleyici olmuştu, çünkü neredeyse herkesin benden genç olduğunun bilincine varmıştım. Altmışlı yıllarım, yanılmak için artık vaktimin kalmadığı kuşkusuyla en yoğun geçenler oldu. Yetmişliler, belki de son yıllarım olabileceği

düşüncesiyle korkutucuydu. Her şeye rağmen, doksanıncı yaşımın ilk sabahı Delgadina'nın mutlu yatağında sağ olarak uyandığımda, hayatın Herakleitos'un dalgalı ırmağı[28] gibi akıp giden bir şey olmadığı, ızgaranın üzerinde öbür yana dönüp bir doksan yıl daha kızarmaya devam etmek için tek bir fırsat olduğu gibi hoş bir düşünce geçmişti aklımdan.

Sulugözlü olup çıkmıştım. Şefkatle ilgili herhangi bir duygu gırtlağımda her zaman çözemediğim bir düğümlenmeye neden oluyordu, Delgadina uyurken onun yanında tek başıma bekleme zevkinden vazgeçmeyi düşündüm, ama ölümümün ne zaman olacağını bilmemenin verdiği belirsizlikten çok, onu ömrünün geri kalanında bensiz olarak hayal etmenin verdiği acı yüzünden. O bulanık günlerin birinde oyalanayım diye saygın Noter Sokağı'nda dolaşmaya çıktım, on iki yaşımdan az önce sevişme sanatına zoraki olarak adım attığım o eski ucuz otelin yerinde yıkıntısından başka bir şey bulamamak beni şaşırtmıştı. Burası eski bir armatör ailenin malikânesiydi, kaymaktaşıyla kaplı sütunları, pirinç kaplamalı frizleriyle şehirde eşi benzeri olmayan görkemli bir konaktı, ortasındaki iç avlusunun tepesinde bir kış bahçesi ışıltısıyla parlayan yedi renkli camdan bir kubbe vardı. Gotik tarzda büyük bir kapıyla sokağa açılan giriş katında, babamın fantastik hayallerle dolu bütün bir hayat boyunca içinde çalıştığı, refaha erdiği ve iflas ettiği sömürgecilik dönemi noterlik büroları bir yüzyıldan fazla bir süre varlıklarını sürdürmüşlerdi. O tarihî aileler üst katları yavaş yavaş terk etmişler, sonunda onların yerlerini, yakınlardaki ırmak limanındaki meyhanelerden bir buçuk pesoya yakaladıkları müşterileriyle şafak sökene kadar girip çıkan, yoksul düşmüş bir alay gece kuşu işgal etmişti.

Hâlâ kısa pantolon ve ilkokuldaki potinlerimi giydiğim on iki yaşımda, babam bitmek bilmeyen toplantılarından birinde tartışıp dururken, üst katları görmenin çekiciliğine karşı koyamamış ve kendimi harika bir manzaranın içinde bulmuştum. Bedenlerini şafak vaktine kadar üç-beş kuruşa satan kadınlar, yaz sıcağının camekânda artık dayanılmaz bir hal aldığı sabahın saat on birinden itibaren evin içinde dolaşıyorlardı; bir yandan geceki maceralarını avaz avaz bağırarak anlatırlarken, bir yandan da bütün evde oradan

oraya çırılçıplak dolaşarak ev işlerini yapmak zorundaydılar. Dehşet içinde kalmıştım.

Aklıma gelen tek şey geldiğim yerden kaçıp gitmek olmuştu, tam o sırada dağ sabunu kokan löp löp etli çıplak kadınlardan biri arkamdan bana sarıldığı gibi kucağına alıp çırılçıplak dolaşan kiracı kadınların bağrışmaları ve alkışları arasında, ben yüzünü bile göremeden, mukavvadan yapılma bölmesine götürdü. Dört kişilik yatağının içine beni sırtüstü attı, ustaca bir manevrayla pantolonumu çıkardı ve at gibi üstüme bindi, ama her yanımı sırılsıklam eden dondurucu bir korku onu bir erkek gibi karşılamamı engellemişti. O gece, evdeki yatağımda uğradığım saldırının utancı içinde uyku tutmazken, onu bir daha görme tutkusuyla ancak bir saat uyuyabilmiştim. Ertesi sabah, geceyi uykusuz geçirenler uyurlarken, heyecandan titreyerek onun bölmesine çıktım, gerçek hayatın fırtınaları acımasızca alıp götürene kadar sürecek çılgınca bir aşkla avaz avaz ağlayarak uyandırdım onu. Adı Castorina'ydı ve evin kraliçesiydi.

Otelde kabinlerin kirası gelip geçen sevgililer için bir pesoydu, ama pek azımız yirmi dört saate kadar aynı fiyat olduğunu biliyorduk. Üstelik Castorina'nın beni içine soktuğu o berbat yaşantıda, yoksul müşterileri fazladan kahvaltıya davet ediyorlar, onlara ödünç olarak sabun veriyorlar, diş ağrılarını geçirmeye çalışıyorlar, acil durumlarda da sevabına sevişiyorlardı onlarla.

Ama son yaşlılığımın akşamlarında, o ölümsüz Castorina'yı artık kimse hatırlamıyordu, kimbilir ne zaman ölüp gitmiş olan bu kadın, ırmaktaki limanın sefil köşelerinden gelip bir meyhane kavgasında kaybettiği gözünün üstünde korsan bandıyla, genelev patroniçelerinin kutsal tahtına tırmanmıştı. Forsa Jonâs diye isim taktıkları Camagüeyli güler yüzlü bir zenci olan en sonuncu uzatmalı sevgilisi, bir tren felaketinde o gülümsemesini tümden kaybedene kadar La Habana'nın en büyük trompetçilerinden biri olmuştu.

O acı ziyaretten dönerken, evdeki türlü türlü şuruplarla geçirmeyi beceremediğim bir sızı hissettim yüreğimde. Acilen gittiğim ve ünlü bir ailenin üyesi olan hekim, kırk iki yaşımdayken beni görmüş olanın torunuydu, aynı onun gibi görünmesi beni korkutmuştu, çünkü vakitsiz dökülen saçlarıyla, gerilemesi mümkün

olmayan miyop gözlüğüyle ve teselli bulmaz hüznüyle, yetmiş yaşındaki büyükbabası kadar yaşlı görünüyordu. Bir kuyumcu titizliğiyle beni tepeden tırnağa adamakıllı muayene etti. Göğsümü ve sırtımı dinledi, tansiyonuma, dizimin refleksine, gözümün içine, alt gözkapağımın rengine baktı. Aralarda, ben muayene masasının üzerinde pozisyon değiştirirken, o kadar belirsiz ve hızlı sorular soruyordu ki, yanıtlarını düşünmeye zar zor vakit bulabiliyordum. Bir saatin sonunda yüzünde mutlu bir gülümsemeyle baktı bana. "Pekâlâ," dedi, "öyle sanıyorum ki sizin için yapabileceğim hiçbir şey yok." "Ne demek istiyorsunuz?" "Durumunuz bu yaşta olabileceğinizin en iyisi." "Ne tuhaf," dedim, "kırk iki yaşımdayken büyükbabanız da bana aynı şeyi söylemişti, sanki aradan hiç zaman geçmemiş gibi." "Bunu size söyleyecek biri her zaman çıkacaktır," dedi, "çünkü her zaman bir yaşınız olacak." Ben de, dehşet verici bir hükme varması için onu kışkırtarak şöyle dedim: "Kesin olan tek şey ölümdür." "Evet," dedi, "ama sizinki kadar iyi bir durumda ona ulaşmak da kolay değil. Sizi mutlu edemediğim için gerçekten üzgünüm."

Bunlar güzel anılardı, ama 29 Ağustos'un arifesinde, külçe gibi ağır adımlarla evimin merdivenlerini çıkarken, büyük bir vurdumduymazlıkla beni bekleyen yüzyılın müthiş ağırlığını hissettim üzerimde. Derken annem Fiorina de Dios'u, ölene kadar onun olan yatağımın içinde bir kez daha gördüm, ölmeden iki saat önce onu son gördüğümde yaptığı aynı hareketle kutsadı beni. Heyecan içinde bunu son bir uyarı olarak algıladım ve doksan yaşımın son soluğuna kadar hayatta kalma hayalimin gerçekleşemeyeceği öngörüsüyle, hemen o gece beni kızımla buluştursun diye Rosa Cabarcas'ı aradım. Saat sekizde yeniden aradım onu, bunun mümkün olmadığını bir kez daha tekrarladı. "Olmak zorunda, ne pahasına olursa olsun!" diye bağırdım dehşet içinde. Veda etmeden kapadı telefonu, ama on beş dakika sonra yeniden aradı:

"Pekâlâ, kız burada."

Gece saat onu yirmi geçe oradaydım, hayatımın son mektuplarım, korkunç bir şekilde sona erdikten sonra kız için yapılmasını istediklerimle birlikte Rosa Cabarcas'a verdim. Bıçaklanan adamdan etkilendiğimi sandı ve alaycı bir tavırla şöyle

dedi: "Öleceksen sakın burada ölme, neler olur düşünsene bir kere." Ben de dedim ki: "Puerto Colombia treninin beni ezdiğini söylersin, hani şu hiç kimseyi öldürecek halde olmayan içler acısı zavallı hurdanın."

O gece kendimi her şeye hazırlayarak, doksan bir yaşımın ilk ânında bedenimdeki son ağrıyı beklemek üzere sırtüstü uzandım. Uzaktan çan sesleri duydum, yan yatmış uyuyan Delgadina'nın ruhunun hoş kokusunu duydum, ufukta bir çığlık, belki de yüz yıl önce aynı yatak odasında ölmüş olan birinin hıçkırıklarını duydum. Bunun üzerine son bir soluk alarak ışığı söndürdüm, kızı elinden tutup götürmek için parmaklarımı onunkilere doladım ve son on iki gözyaşımla birlikte saatin on ikiyi vurmasını saydım. Sonunda horozlar ötmeye başladı, hemen ardından da şükran çanlarını ve doksan yaşımı sağ salim yaşamış olmanın sevincini kutlayan bayram fişeklerinin seslerini dinledim.

İlk sözüm Rosa Cabarcas'a oldu: "Evini satın alıyorum, dükkân ve meyve bahçesiyle birlikte hepsini." O da bana dedi ki: "Gel bir yaşlılık bahsine tutuşalım: Kim hayatta kalırsa ötekinin her şeyi noter huzurunda imzalanarak onun olsun." "Olmaz," dedim, "çünkü ben ölürsem, her şey ona kalmalı." "Fark etmez," dedi Rosa Cabarcas, "ben kızın bakımını üstlenirim, sonra da her şeyi ona bırakırım, hem seninkini, hem benimkini, bu dünyada başka kimsem yok. O arada senin odanı her türlü konforla yeniden düzenleriz, klima koyarız, kitaplarını ve müziğini de."

"Sence o da kabul eder mi?"

"Ay benim zavallı akıllım, yaşlı olmana bir diyeceğim yok da, salak olma," dedi Rosa Cabarcas, gülmekten katılarak. "Ayol bu zavallı çocuk senin aşkından deli divane."

Sevinç içinde sokağa çıktım, birinci yüzyılımın uzak ufkunda ilk kez kendi kendimi görüp tanıdım. Sabah saat altıyı çeyrek geçe sessiz ve düzen içinde olan evim, mutlu bir şafağın renklerinin tadını çıkarmaya başlıyordu. Damiana mutfakta avazı çıktığı kadar bağırarak şarkı söylüyordu, dirilmiş olan kedi ayaklarımın dibinde kuyruğunu yukarı doğru kıvırarak yazı masasına kadar yanımda yürüdü. Rengi solmuş kâğıtlarımı, mürekkep hokkasını, tüy kalemi

düzeltirken güneş parktaki badem ağaçlarının arasından görünüverdi. Kuraklık nedeniyle nehirde bir hafta gecikmiş olan posta vapuru limandaki kanala düdük çala çala girdi. Sonunda gerçek yaşam buydu işte, kalbim kurtulmuş, yüz yaşımdan sonra herhangi bir gün mutlu bir can çekişmesi içinde aşktan ölmeye mahkûm olmuştu.

Mayıs 2004

Notlar

[←1]

İspanyolca'da Başak burcu demek olan Virgo, 'bakire' anlamına gelir. (Çev.)

[←2]

Hayvan parazitlerini yok eden 'Minnettar Köpek' marka sabuna gönderme yapıyor. (Çev.)

[←3]

Marcus Jullius Cicero (İ.Ö. 106-43) Komalı devlet adamı, avukat, bilgin ve yazar. Çev.)

[←4]

Bin Gün Savaşı (Guerro de los mil dias) (1899-1903), Kolombiya'da Liberaller ile Muhafazakârlar arasındaki iç savaş. (Çev.)

[←5]

XVI. yüzyılda yaşamış İspanyol yazar Francisco Delicado'nun 1524'te yazdığı Retrato de la lozana andaluza (Endülüslü Tazenin Portresi) adlı toplumsal serüven romanı. (Çev.)

[←6]

XVI. yüzyılda yaşamış Sevillalı şair, yazar ve din adamı Rodrigo Caro'nun, Sevilla yakınlarında bugün artık yok olmuş antik Italica kenti için 1573'te yazdığı Canciön a kıs ruinas de Italica (Italica Harabelerine Şarkı) adlı şiirinin ilk dizeleri. (Çev.)

[←7]

XIV yüzyılda yazılmış bir İspanyol romansından alınma bir dize. (Çev.)

[←8]

Ünlü bir Kastilya ailesinden gelen İspanyol subayı ve yazarı Jorge Manrique'nin (1440- 1479), Paredes Kontu ve Santiago şövalye tarikatının başkanı olan babası Rodrigo Manrique'nin ölümü üzerine yazdığı Coplas por la muerte de su padre (Babasının Ölümü İçin Dörtlükler) adlı şiirinden bir dörtlük. (Çev.)

[←9]

Bazı eleştirmenlere göre Cervantes'ten sonraki en büyük İspanyol romancı olan Benito Perez Galdös'un (1843-1920) 1876'da yazmaya başladığı ve 1912'de tamamladığı özgün tarihsel romanlardan oluşan 46 ciltlik Episodios Nacionales (Ulusal Öyküler) adlı eseri. (Çev.)

[←10]

Alman romancı ve deneme yazarı Thomas Mann'ın (1875-1955) hastalık ve ölüm temalarını işlediği Der Zıuberberg (Büyülü Dağ) adlı romanı. (Çev.)

[←11]

İlk Resimli Sözlük. (Çev.)

[←12]

Kastilya ya da İspanyol Dilinin Sözlük Hazinesi (Çev.)

[←13]

İdeolojik Sözlük. (Çev.)

[←14]

1XVI. yüzyılda yazılmış bir İspanyol romansındaki kahramanlardan biri olan Piç Mudarra, hiç değişmeyen bir öç alma saplantısı içindedir. (Çev.)

[←15]

Jacques Thibaud (1880-1953), XIX. yüzyıl Fransız yapıtlarının yorumlarıyla tanınan Fransız kemancı. (Çev.)

[←16]

Alfred Cortot (1877-1962), son dönem romantik bestecileri yorumlamasıyla ünlü Fransız piyanist. (Çev.)

[←17]

Tomâs de Torquemada (1420-1498), İspanya'da Engizisyon'un dehşeti, bağnazlığı ve zalimliğiyle özdeşleşmiş başsavcısı. (Çev.)

[←18]

Delgadina'nın öyküsünü anlatan bu İspanyol romansında kral, öz kızı Delgadina'ya âşık olur, ama kız onu reddeder. Kral onu razı etmek için bir kuleye kapatır, su ve yiyecek verilmesini yasaklar. Kız oradan geçen herkesten su ister, ama kimse vermez. Sonunda babasının isteğine razı olduğunda kralın hizmetkârları ona su getirirler, ama onu susuzluktan ölmüş olarak bulurlar. (Çev.)

[←19]

Hepimiz Beklemedeydik. (Çev.)

[←20]

Komain Rolland (1866-1944), 20. yüzyıl Fransız edebiyatının en büyük mistiklerinden, romancı, oyun ve deneme yazarı. (Çev.)

[←21]

Charles Perrault (1628-1703), Coutes de ma mere l'oye (Kaz Anamın Öyküleri) adlı çocuk masallarıyla ünlü Fransız şair ve yazar. (Çev.)

[←22]

Zavallı yavrum. (Çev.)

[←23]

Giacomo Leopardi (1798-1837) İtalyan şair ve filozof. (Çev.)

[←24]

Hıristiyanlarda Paskalya'dan önceki Büyük Perhiz döneminin birinci günü olan çarşamba günü kilisede ayine katılanların alınlarına, insanın külden gelip sonunda yine kül olacağının simgesi olarak, külle çarpı işareti çizilir. (Çev.)

[←25]

Praksiteles, İÖ IV yüzyılın en ünlü Atinalı heykel sanatçısı. (Çev.)

[←26]

ABD'li yazar Thornton Wilder'ın (1897-1975) 1948'de yazdığı The Ides of March (Mart’ın On Beşi) adlı romanı. (Çev.)

[←27]

Erik Satie (1866-1925), 20. yüzyıl müziğinin temsilcilerinden ünlü Fransız besteci. (Çev.)

[←28]

Efesli filozof Herakleitos (doğumu İÖ 540), "Aynı ırmağa giren kişilerin üzerinden her zaman farklı sular akar" biçimindeki ünlü benzetmesiyle hayatta her şeyin sürekli bir akış içinde olduğunu anlatmıştır. (Çev.)